

BUURTPANELS IN DE STEIGERS IN AMSTERDAM

Een analyse van het procesverloop

Drs. Ad Raspe, Drs. Jan Foolen

Buurtpanels in de steigers in Amsterdam

Een analyse van het procesverloop

Drs. Ad Raspe
Drs. Jan Foolen

Met medewerking van
Drs. Esmy Kromontono

Mei 2003

Inhoud

Inleiding	5
Doel van en doel in het onderzoek	5
Aanpak van het onderzoek	6
Leeswijzer	7
1 Achtergronden	9
1.1 De werkwijze van Stichting ‘De Wijk is van ons Allemaal’	9
1.2 Keuze voor en verkenning van de wijken	13
1.3 Conditie en perspectieven	15
2 Het opzetten van panels	17
2.1 Motiveren en werven van bewoners	17
2.2 Introductie van het panelconcept bij professionals	19
2.3 Lokale kartrekkers	20
2.4 Conditie en perspectieven	20
3 Actieplannen	23
3.1 Het maken van actieplannen	23
3.2 Het uitvoeren van actieplannen	24
3.3 Receptie van het panelconcept	26
3.4 Conditie en perspectieven	26
4 Panelvorming	29
4.1 Stedelijke bijeenkomsten	29
4.2 Stand van zaken plannen juni – oktober	30
4.3 Diepte-interviews	32
4.4 Conditie en perspectieven	34

5	Stand van zaken december 2002	37
5.1	Transvaal	37
5.2	Van der Pek	38
5.3	Geuzenveld	38
6	Terug- en vooruitblik	41
6.1	Professionele partners van de panels aan het woord	41
6.1.1	Van der Pek	41
6.1.2	Transvaal	43
6.1.3	Geuzenveld	44
6.2	Visie van de panelleden	46
6.2.1	Wij van de wijk	47
6.2.2	Leuke Stek in de van der Pek	50
6.3	Stichting “De Wijk is van ons Allemaal” over buurtpanels	52
7	Conclusies	57
Bijlage 1	Buurtcontexten	61
Bijlage 2	Topiclijsten terugblikinterviews	65
Bijlage 3	Vragenlijst raadpleging panelleden	73
Bijlage 4	Leden begeleidingscommissie	75

Inleiding

De Stichting De Wijk is van ons Allemaal (Stichting De Wijk) experimenteerde in 2002 met het opzetten van drie buurtpanels in verschillende stadsdelen van Amsterdam. Doel van de buurtpanels is dat bewoners gevonden worden die zich actief willen inzetten voor verbetering van de kwaliteit van de gezamenlijke leef- en woonomgeving.

Doel van en doel in het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het vergroten van het inzicht in de rol van actief burgerschap op het terrein van leefbaarheid in multiculturele wijksamenlevingen.

Het doel in het onderzoek is het beschrijven en evalueren van de ontwikkeling van de drie buurtpanels. We zoeken antwoord op de volgende twee vragen:

1. Hoe ontwikkelen de drie experimentele buurtpanels zich in de ogen van betrokken actoren? Drie onderwerpen staan centraal, te weten:
 - Het proces dat moet leiden tot de buurtpanels;
 - De motivatie om als burger aan een buurtpanel deel te nemen te analyseren;
 - De condities & randvoorwaarden waaronder een buurtpanel kan functioneren.
2. Welke methodische handvatten kunnen op basis van de drie experimenten en op basis van vergelijkbare experimentele praktijken worden geconstrueerd.? We ontwikkelen

hulpmiddelen die bewoners en professionals – werkzaam in wijken – houvast moeten bieden bij het invullen van het panelconcept.

Het voorliggende onderzoeksrapport besteedt aandacht aan beantwoording van de eerste onderzoeksvraag. De tweede vraag komt in een aparte publicatie aan bod. De procesevaluatie heeft ook veel materiaal opgeleverd voor de methodiekbeschrijving. Hieraan wordt in een tweede rapportage aandacht besteed.

Aanpak van het onderzoek

De procesevaluatie geschiedt vanuit een meeractorenperspectief (Guba en Lincoln, 1989).¹ Waar zinvol komen telkens drie groepen actoren met hun eigen kijk op het proces aan bod. We maken een onderscheid tussen de leden van het panel zelf, de professionele ondersteuners (m.n. de consultants van Stichting De Wijk) en relevante lokale samenwerkingspartners.

De procesevaluatie maakt gebruik van semi-gestructureerde interviews met informanten uit de genoemde groepen actoren, eigen observaties en materiaal van bijgewoonde buurtbrainstormsessies en stedelijke bijeenkomsten.

Het procesverloop in de drie experimenten is uiteengelegd in een vijftal momenten. Per pilotpanel beschrijven we:

- Het opzetten van panels:
de keuze van de wijken, de specifieke buurt- en wijkcontexten, het motiveren van bewoners tot deelname aan een panel en het werven van panelleden, de introductie van het panel in de lokale setting, de lokale kartrekkers-constructie bij de opstart.
- Het maken van actieplannen:
de aanpak en werkwijze, het functioneren van het panel, samenwerking tussen panel en andere actoren.
- Het uitvoeren van actieplannen:
de aanpak en werkwijze, het functioneren van het panel, de samenwerking tussen panel en andere actoren.

¹ Guba, E. en Y. Lincoln, 1989. Fourth generation evaluation. Newsbury Park, SAGE.

- Het functioneren van het panel als panel: organisatie, communicatie en samenwerking, de aanwezigheid en het verwerven van vaardigheden, de professionele ondersteuning van de panels.
- Het inbedden en verankeren van het buurtpanel in de lokale setting: rol en taken van het panel, en de positie en draagvlak in de lokale infrastructuur.

Bij het evalueren van het procesverloop kijken we met name naar condities (bevorderende en belemmerende factoren) en perspectieven voor toekomstige panels.

We danken de begeleidingscommissie van het onderzoek voor de inspirerende gesprekken over de opbrengst van het onderzoek (zie bijlage 4).

Leeswijzer

We starten met het schetsen van de achtergrond van het initiatief van Stichting De Wijk. In hoofdstuk 1 komt allereerst de werkwijze van Stichting de Wijk aan bod. Vervolgens wordt stilgestaan bij de keuze voor en verkenning van de wijken. (De achtergrondgegevens over de wijken zijn opgenomen in de bijlage). Daarna behandelen we het opzetten van de panels (hoofdstuk 2). Onderdelen hierbij zijn het motiveren en werven van bewoners, de introductie van het panelconcept, en de relatie tot de lokale kartrekkers. In hoofdstuk 3 gaat de aandacht gaat uit naar het maken en uitvoeren van de actieplannen. In het vierde hoofdstuk ‘Panelvorming’ gaan we in op de stedelijke bijeenkomsten, de stand van zaken van de actieplannen (juni – december 2002). Dit hoofdstuk sluit af met de resultaten van een aantal diepte-interviews die de consultants van Stichting De Wijk in de zomer van 2002 hielden met wijkbewoners. Een laatste stand van zaken met betrekking tot het het reilen en zeilen van de panels is in december 2002 opgemaakt. Deze komt in hoofdstuk 5 aan bod. In hoofdstuk 6 komen de professionele partners van de panels, de panellleden zelf en de directeur van de Stichting De Wijk uitgebreid aan het woord. Zij blikken terug op het verloop van het project en werpen ook een blik in de toekomst. De conclusies komen in hoofdstuk 7 aan bod.

Achtergronden

1.1 De werkwijze van Stichting ‘De Wijk is van ons Allemaal’

De Stichting is ontstaan als antwoord op de uitdaging om temidden van toenemende individualisering en etnische diversiteit, een voldoende gemeenschappelijke basis te behouden of (opnieuw) te creëren. Stichting De Wijk werkt in een aantal gemeenten nauw samen met lokale partners aan de ontwikkeling en uitvoering van leefbaarheidsprogramma's. In vele andere gemeenten biedt de stichting ondersteuning op afstand, zodat de ontwikkelde kennis en methodieken zo breed mogelijk beschikbaar zijn. Voor het weergeven van de werkwijze van de Stichting nemen we integraal de tekst ‘Buurtpanels voor Leefbaarheid’ (Stichting De Wijk, 2001) over.

Achtergrond

In veel gemeenten kampt men met onvoldoende betrokkenheid van bewoners. Het blijkt bijna overal moeilijk om bewoners duurzaam te interesseren voor hun eigen woon- en leefomgeving. Bestaande bewonerskaders zijn bovendien in veel gevallen maar matig representatief, gelet op de nieuwe demografische samenstelling van wijken, met name door de vestiging van allochtone bewoners. Bewonersorganen vergrijzen in snel tempo en signaleren dat het niet of moeizaam lukt om ‘nieuw kader’ te werven. Omgekeerd werpen ingesleten gewoontes en gebruiken van bestaande bewonersinfrastructuren niet zelden op

zichzelf al een drempel voor participatie van ‘nieuwe’ groepen burgers, zoals jongeren en allochtonen. Het project ‘buurtpanel’ beoogt om op een eigentijdse, flexibele en open manier richting te geven aan het zelforganiserend vermogen van burgers ten aanzien van hun directe leef- en woonomgeving.

Het concept is ontstaan uit de praktijk van wijkontwikkeling, i.c. diverse wijkprojecten waarin Stichting De Wijk burgerinitiatieven initieert of ondersteunt die er op gericht zijn om:

- de participatie van bewoners te versterken met inachtneming van de etnische diversiteit en de verschillende invalshoeken waarmee kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen van de buurt ‘gebruik’ maken of er op aangewezen zijn;
- een goede wisselwerking tot stand te brengen tussen enerzijds de eigen verantwoordelijkheid van bewoners voor de collectieve woon- en leefomgeving en anderzijds de verantwoordelijkheid van het openbare bestuur en instanties (afstemmen van agenda’s).

Dat streven blijft centraal staan in dit nieuwe project. Met de experimentele ‘Buurtpanels’ krijgen burgers en beroepskrachten nu echter ook een flexibel inzetbaar instrument in handen, waarmee gericht dan voorheen kan worden toegewerkt naar een duurzame betrokkenheid van burgers.

Het project ‘Buurtpanels’ heeft tot doel in enkele wijken een burgercomité te vormen – een zogenaamd panel – van betrokken bewoners die zich willen inzetten voor de leefbaarheid in hun directe woon- en leefomgeving en de ervaringen die hiermee worden opgegaan, breed te verspreiden.

Het project richt zich primair op bewoners (huurders en kopers) van verschillende afkomst en verschillende generaties (multicultureel en intergenerationeel). Overige doelgroepen zijn alle actoren die in de wijk beroepsmatig werkzaam zijn (woningcorporaties, politie, gemeentelijke diensten, maatschappelijke organisaties) en bedrijven die zich voor wijkontwikkeling willen inzetten. De sociale kaart varieert uiteraard per wijk, maar de kernpartners in het project zijn steeds de bewoners en een mix van professionele organisaties.

Het (opnieuw) werken aan voldoende gemeenschappelijkheid en (sociale) veiligheid in de directe woon- en leefomgeving draagt bij aan de kwaliteit van de samenleving en schept

ruimte voor individuele ontplooiing. De meerwaarde van het concept van het ‘buurtpanel’ is driedelig:

1. Het biedt bewoners en beroepskrachten een instrument om op laagdrempelige wijze en dicht bij de praktijk te werken aan sociale duurzaamheid;
2. Het biedt een kader om in gezamenlijkheid te werken aan versterking van de eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de individuele en collectieve leefruimte;
3. Het sluit aan op de tijdgeest waarin temidden van groeiende individualisering en etnische diversiteit een sterke behoefte leeft aan minimale gemeenschappelijke normen en waarden.

Buurtpanels zetten zich in voor de kwaliteit van de gezamenlijke leef- en woonomgeving. Zij bevorderen de leefbaarheid in de brede zin van het woord; anders gezegd: de buurtpanels werken zowel aan de sociale en de fysieke als aan de economische vitaliteit van de wijk.

Panels stellen binnen zekere grenzen (gemeenschappelijk belang, geografische reikwijdte) hun eigen agenda samen, die kansen en problemen in de wijken weerspiegelen:

- In een wijk die te kampen heeft met een groot gevoel van (sociale) onveiligheid zal het panel eerst willen werken aan versterking van de onderlinge samenhang.
- Het probleem van vervuiling is prominent in de meeste achterstandswijken. Panels kunnen milieuvriendelijk gedrag bevorderen.
- Wordt de buurt (weer) als redelijk ‘gezellig’ omschreven (= een redelijke sociale cohesie), zal het panel problemen op het vlak van fysiek of ecologisch beheer willen aanpakken.
- Het panel kan de ontwikkeling van groenvoorzieningen bepleiten voor een betere milieu-kwaliteit, maar ook om laagdrempelige ontmoetingen te stimuleren (sociale component).
- Een panel actief in een wijk met een hoge mate van werkloosheid zal willen investeren in het bereiken van de werklozen en het slaan van bruggen naar bedrijven die werk bieden.

De projecten worden opgezet in multiculturele buurten met een zwakke sociale infrastructuur en een aanzienlijke veiligheids- en leefbaarheidsproblematiek. Vooral wijken met een vluchtige en veranderende sociale samenhang kennen veel problemen. Deze problematiek valt deels samen met die van achterstandswijken, maar zeker niet geheel. Het gaat namelijk

niet om sociaal-economische homogene achterstand, maar om sociaal-culturele heterogeniteit die veroorzaakt wordt door gebrekkige keuze-alternatieven. Het selectiecriteria is daarom niet dat de wijk een officieel 'erkende achterstandswijk' moet zijn. Omdat interventie en onderzoek in het project 'Buurtpanels' gelijk opgaan, worden sociaal-cultureel heterogene wijken geselecteerd.

De wijken zijn gelegen in drie verschillende Amsterdamse stadsdelen. De actieradius van de panels wordt een gebied dat gevoelsmatig aansluit bij wat de bewoners beschouwen als 'hun buurt' (hetgeen niet altijd samenvalt met de bestuursmatige wijkindeling). Het aantal in deze buurten wonende bewoners schommelt tussen 1.000 en maximaal 2.500 bewoners.

De panels worden goed ingebed in gemeentelijke en particuliere infrastructuren, maar opereren tegelijkertijd redelijk onafhankelijk.

Opzet

Het opzetten van de buurtpanels verloopt stapsgewijs:

1. Oriëntatie
2. Netwerk opbouwen
3. Bewoners werven en panel vormen
4. Actieplan ontwikkelen en uitvoeren
5. Inbedding en continuïteit.

Kandidaten voor het panel worden individueel benaderd.

Parallel aan dit stappenplan wordt op gezette tijden geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering van de panelleden. Het panel krijgt op maat cursussen, kan contact leggen en ervaring uitwisselen met panels in andere wijken en kan rekenen op structurele begeleiding.

Er wordt in de wijken aan een tweeledig draagvlak gewerkt:

- bij bewoners (voldoende gemêleerd)
- bij professionele organisaties (de kern van gemeente/corporatie/welzijn) en bedrijven.

De looptijd van de projecten bedraagt 1 jaar.

De opzet om te komen tot burgercomité's die in hoge mate zelfstandig opereren om leefbaarheid en sociale cohesie in hun omgeving te versterken is een methodische

innovatie. Dit project kan daarom als experiment van ‘actief burgerschap’ in (multiculturele) wijksgesamenlevingen worden gezien.

Tot zover de notitie van Stichting De Wijk.

1.2 Keuze voor en verkenning van de wijken

In het keuzeproces voor de wijken hebben de volgende algemene overwegingen een rol gespeeld: bewoners kunnen bereiken, dat wil zeggen een niet te grootschalige buurt, het multiculturele aspect, dat wil zeggen een bepaald percentage allochtonen en het voorkomen van problemen in de leefbaarheid. Verder werd een spreiding over Amsterdam nagestreefd.

Na overleg met instanties en bewoners in verschillende Amsterdamse stadsdelen is eind 2001 de keuze gemaakt voor:

Buurt 8 Geuzenveld: het gebied tussen de Burg.Roëllstraat, Joh. Coltermanstraat, Dr. H. Colijnstraat en de Jan van Duivenvoorderstraat.

Transvaal: het gebied rondom het Krugerplein (Krugerplein, Krugerstraat, Christiaan de Wetstraat en de Reitzstraat.

Amsterdam-Noord: het gebied tussen de Van der Pekstraat, de Ranonkelkade en de Distelweg.

De eerste stap is een intensieve verkenning van de buurten door de consultants. Dat leverde de volgende beelden op.

Buurt 8 van Geuzenveld/Slotermeer ligt buiten de ring te Amsterdam-West. Het project vindt plaats in het oostelijke gedeelte vanuit het buurtcentrum. Het gebied is vrij rustig, overdag zijn weinig mensen op straat. In de Sam van Houtenstraat is de GG&GD gevestigd, een groentewinkel, de plaatselijke bakker en nog enkele andere kleine boetiekjes. Dit is voor deze buurt de enige winkelmogelijkheid. Vooral 's-avonds heerst hier een gevoel van onveiligheid dat zich mede uit in een aantal gevallen van vandalisme en criminaliteit.

Voor de grotere winkelvoorzieningen is het Lambertus Zijlplein, net buiten het werkterrein, toegankelijk. De meeste bewoners maken voor de grotere boodschappen gebruik van het

Lambertus Zijlplein en voor de kleinere boodschappen van de winkels gelegen aan de Sam van Houtenstraat. In de gesprekken die de consultants in die beginfase met de bewoners hebben gevoerd komt steeds terug dat er weinig tot geen speelplekken zijn voor de jeugd. De meeste groenvoorzieningen zijn omringd met hoge hekken, waardoor inderdaad geen enkele speelplek zichtbaar is. Voor de allerkleinste bewoners is er wel een speeltuin. Echter, dan moet eerst een drukke straat worden overgestoken, alvorens men daar arriveert. Verder irriteren bewoners zich zichtbaar aan de vuilnisoverlast en rotzooi op straat.

Het Transvaalse gebied maakt een minder gezellige indruk; er zijn bijna nooit mensen te zien. Er omheen trouwens wel: hier liggen veel winkels en organisaties, waaronder Albert Heijn, het buurtsteunpunt, een café en een coffeeshop. Het drukste hoekje ligt bij snackbar Zizi, tegenover de supermarkt: hier hangen vaak jongeren, die af en toe de supermarkt binnenlopen en voor overlast zorgen. Er wonen tussen de 80 en 90 % allochtone mensen. De huizen hebben vier verdiepingen met portieken. De bewoners vinden het een mooie buurt en waarderen de voorzieningen en de aansluiting op het openbaar vervoer. Bewoners maken melding van drugsoverlast – er wordt in het openbaar gedeald, geblowd en gedronken. 's-Nachts krijgen veel bewoners een onveilig gevoel. Hier wonen behoorlijk veel kinderen en de ouders maken zich zorgen om ze alleen buiten te laten spelen. Bewoners stellen vaak voor om in het kader van het project iets leuks voor en met kinderen te gaan doen.

De centrale punten in de Van der Pek-buurt zijn een grote speeltuin en het Lupineplein met vele mooie grote bomen. Uit de gesprekken die de consultants voeren blijkt dat bewoners de rustige en relaxte sfeer in deze buurt zeer waarderen. Aan de Van der Pekstraat ligt het buurtcentrum, het moedercentrum, een autowinkel en drie cafés. Een groentewinkel ligt aan de andere kant, en de supermarkt is ietsje verderop - hier is regelmatig een markt. Voor sommige mensen zijn de voorzieningen in de buurt voldoende; andere vinden het niks en zeggen dat hier niets te doen is.

De rustige sfeer hangt zeker ook samen met de kleine huizen: het zijn eengezinswoningen met slechts twee verdiepingen, vooral geschikt voor alleenstaande mensen of stellen. Inderdaad is bijna de helft der bewoners jonger dan 30 jaar.

In de buurt wonen ongeveer 60 % allochtone mensen, vooral uit Marokko en Turkije. Terwijl ze aangeven een goed contact met familie en kennissen in de buurt te hebben, kennen autochtone mensen vaak alleen hun directe buren. Het voorstel wordt gedaan om eens aan een lange tafel met z'n allen te gaan ontbijten.

De buurtbeelden zijn uitgemond in karakteristieken die in een stedelijke bijeenkomst van bewoners en samenwerkingspartners zijn gepresenteerd (zie bijlage). Ze riepen grote herkenning op en werden soms wat aangepunt.

Bij de keuzen voor de drie locaties blijkt dat het benutten van bestaande netwerken een grote rol heeft gespeeld. Voor de Van der Pek gold dat een aantal partners waarmee Stichting De Wijk wilde samenwerken zoals de AVRO, het Thuis op Straat-project (TOS) en het woningbedrijf Amsterdam (WBA) toezeggingen hadden gedaan over samenwerking. Daardoor was er op voorhand commitment. In Geuzenveld had de Stichting De Wijk al een goede samenwerking met Stichting Buurtbelangen (opbouwwerk). Deze stichting had min of meer snel aangegeven de begeleiding van het panel op zich te willen nemen, een belangrijke voorwaarde voor het project. Verder bestond er contact met de beheercommissie aldaar waardoor er enig draagvlak bestond. In Transvaal had de Stichting De Wijk ingangen naar een projectgroep die verschillende initiatieven (economisch, sociaal etc) in de buurt probeert te bundelen. Met het opbouwwerk (MDSO) werd intensief overlegd over het project en de plaats waar het experiment plaats kon vinden.

1.3 Conditie en perspectieven

Draagvlak bij een aantal instellingen is bij de aanloop naar panelvorming gewenst. Al met al zag dat draagvlak er verschillend uit. In Geuzenveld en de Van der Pek-buurt leek die aanwezig en kon die verder gestalte krijgen. Uit de gesprekken die de consultants met (tallose) bewoners en met instellingen hebben gevoerd werd duidelijk wie bondgenoten konden zijn en op wie te rekenen was. Opvallend punt daarbij is dat met het opbouwwerk in Amsterdam-Noord, toch een belangrijke professionele 'reguliere' institutie in dat gebied, moeilijk afspraken te maken waren. In Transvaal moest veel energie gestoken worden in het verkrijgen van commitment bij bewoners. De betrokkenheid van ambtenaren in het stadsdeel liet door de vele wisselingen te wensen over.

Het opzetten van panels

2.1 Motiveren en werven van bewoners

Het gemeenschappelijke element in de aanpak van het motiveren en werven van bewoners in de drie wijken is - op papier - het werken vanuit twee netwerken. De consultants benutten bestaande contacten van professionals met bewoners(kaders). Hiernaast gaan ze letterlijk de wijk in en spreken mensen aan op straat, in de kroeg of in winkels of bellen deur voor deur aan.

Meestal volgt in een tweede gesprek met de bewoners de uitnodiging om mee te doen aan een brainstormbijeenkomst. Soms gaan de consultants voor de brainstorm de benaderde bewoners herinneren aan de bijeenkomst die gaat komen.

Centraal in de gesprekken van de consultants met de bewoners staat het inleven in de persoon; de bewoner persoonlijke aandacht schenken.

In de praktijk blijkt het moeilijk om te voorspellen hoeveel bewoners en wie precies op de brainstorm aanwezig zullen zijn.

Aanpak en werkwijze

In de Van der Pek-buurt bestaat een vrij hecht netwerk van professionals die elkaar veel tegenkomen bij overleggen of vergaderingen. De instellingen hadden een wat afwachtende, meer signalerende en soms wat laconieke houding over het project. Het is met name de buurtcommissie die de directe contacten met de bewoners onderhoudt. Het werven van bewoners via het professionele circuit is er niet goed van de grond gekomen.

Aanvankelijk was de strategie van de consultants om bij de bewoners langs de deur te gaan. Later werd overgegaan op aanspreken op straat. De bewoners zijn vrij toegankelijk; contact krijgen bleek gemakkelijk. De consultants gingen op zoek naar positieve punten. Probeer mensen te 'spiegelen', ontdek bepaalde talenten en prikkel mensen. Met de bewoners zijn twee gesprekken gevoerd. In het eerste gesprek is gepraat over leefbaarheid in de wijk, de sterke en zwakke punten van de wijk en wat ze veranderd wilden zien. In het tweede gesprek werden bewoners uitgenodigd voor de brainstorm.

In Geuzenveld blijkt het moeilijk om in direct contact te komen met bewoners. Er wonen veel allochtonen die slecht Nederlands spreken en bovendien erg gesloten zijn. Door de vele verbouwingen hebben de bewoners te maken met geluidsoverlast. Er is nogal wat frustratie onder de bewoners over het optreden van het stadsdeel. Veel uiten zich vrij direct en waren pessimistisch. Het contact verliep dan ook stroef. Een vijfendertig jarige man die gevraagd werd naar de sfeer in de buurt, antwoordt: Welke sfeer? Welke leefbaarheid? Hij heeft de hoop opgegeven dat er nog constructieve en duurzame verbeteringen kunnen worden gerealiseerd. Ook tekenend voor de beleving van de buurt door de bewoners is de reactie van een wat oudere dame: “Het is net een getto aan het worden”.

Gestart is met het benaderen van bewoners op straat. Werven in de vroege namiddag leverde weinig op omdat er weinig mensen op straat waren. De late namiddag en de avond bieden soelaas. Later zijn de consultants overgestapt op het deur aan deur werven van bewoners.

In Geuzenveld zijn er weinig professionals. De woningbouwvereniging wil - na twee gesprekken - niet meedoen. Men vindt dat er al veel gebeurt in de buurt. Over 4 jaar gaat de wijk plat en men heeft weinig zin om nu tijd en energie in een dergelijk project te steken. Zomer 2002 worden bewoners geïnformeerd over de plannen voor de komende 5 jaar. Bewoners laten later tijdens de brainstorm weten de woningstichting te missen als actieve partner. De beheercommissie (buurtbeheer) - bestaande uit vrijwilligers - was aan het begin van het gesprek negatief. Aan het eind van het gesprek zijn ze bereid financiële ondersteuning te bieden als men bij de brainstorm aanknopingspunten ontdekt.

De gesprekken met de professionals verlopen moeizaam; het kost wat meer moeite om een goed netwerk van samenwerkingspartners van de grond te krijgen. Met MDSO zijn meerdere gesprekken gevoerd. MDSO heeft een fors gebied onder haar hoede en men vroeg zich af of er extra tijd aan een klein stukje hiervan besteed moest worden. Even meedraaien in het project was geen probleem; over het verder begeleiden van het panel is lang nagedacht.

De gesprekken die de consulenten in Transvaal ter orientatie met de bewoners voeren, leveren veel beleavingsinformatie op. Er is veel illegale onderverhuur. Een Engels sprekende gesprekspartner zegt dat met name 's nachts de spanning in de buurt voelbaar is. "It's a very unrelaxed neighbourhood".

In Transvaal verloopt de werving op straat en aan de deur moeizaam. De bewoners lijken 'moe vergaderd' in verband met de drugsproblematiek. Voor een deel heeft dat ook te maken met het ontbreken van natuurlijke wijkgrenzen. Belevingsdeel van bewoners en bevoegdheden van instellingen passen niet naadloos op elkaar. Aangesproken buurtbewoners reageren ondanks alles positief. Bijkomend effect van de gesprekken is dat de consulenten netwerken en sleutelfiguren voor het project op het spoor komen.

Resultaten

In totaal zijn in de Van der Pek buurt ongeveer 300 bewoners aangesproken, in Geuzenveld ongeveer 400. Zij kregen een flyer over het project overhandigd. In Transvaal hebben de consulenten ongeveer 150 bewoners gesproken; zo'n 500 hebben een flyer in de brievenbus gevonden.

2.2 Introductie van het panelconcept bij professionals

Aanpak

De consulenten voeren een of meerdere gesprekken met een breed scala van professionals die in de wijk actief zijn.

Draagvlak

Het introduceren van het panelconcept liep heel goed in de Van der Pek omdat aangesloten kon worden op de bestaande professionele structuur. Toch worden er vraagtekens gezet bij het draagvlak. Sommige samenwerkingspartners zijn afwachtend. In de Van der Pek zijn al

zoveel projecten geweest en de meeste zijn geflopt. De houding is meer: eerst zien en dan geloven. Naar het opbouwwerk is het voorzichtig manoeuvreren. Het wil dat de gemeente ook geld vrijmaakt als het de begeleiding van het panel in de toekomst overneemt. Het Thuis op straat-project (TOS), het WBA en de AVRO zijn enthousiast.

In Geuzenveld doet de woningbouwvereniging niet mee. Dit wordt als een gemis ervaren omdat de bewoners onder andere klachten lieten horen over de galerijen en portieken. Ook de buurtconciërge kan wegens ziekte niet meedoen.

In Transvaal is de samenwerking met MDSO (opbouwwerk) en de buurtconciërge goed. Ook op het WBA en Patrimonium kan het project rekenen.

2.3 Lokale kartrekkers

Vanaf het begin is het moeilijk geweest om in de Van der Pek-buurt een kartrekker te vinden. Het opbouwwerk is daarvoor benaderd maar toonde zich afwachtend. De reden was dat er in het verleden vele initiatieven geweest zijn die op niets zijn uitgelopen. Wel is er bereidheid met het panel door te gaan als het in de buurt aanslaat. De opstelling van het opbouwwerk brengt de Stichting De Wijk zelfs ertoe te overwegen subsidie aan te vragen bij het stadsdeel om met het panel door te gaan.

In Geuzenveld is de Stichting Buurtbelangen (opbouwwerk) de kartrekker. Ze heeft te kennen gegeven vanaf medio 2002 of begin 2003 een extra functie voor het gebied te willen inzetten. Bewoners hebben in het begin te kennen gegeven meer inzet te verwachten van de woningstichting.

In Transvaal is MDSO (opbouwwerk) bereid het karretje te gaan trekken. De medewerking van het WBA is stimulerend. De consultants werken veel samen met de buurtconciërge. Er zijn korte lijnen tussen professionals en bewoners.

2.4 Conditie en perspectieven

Het netwerk van professionals levert in de drie wijken verschillende namen van personen op die de consultants kunnen benaderen, maar uiteindelijk geen actieve bewoners. Zo wordt een zware wissel getrokken op het zeer intensieve straatinterviewen en op de huis-

aan-huis -gesprekken. De consultants zijn hiermee in een gat gesprongen dat de instellingen al (lang moeten) laten liggen. De vraag blijft of deze intensieve aanpak de meest efficiënte is; rendeert de aanpak als we kijken naar de opbrengst?

De wervingsstrategie van de consultants onder bewoners wekt de indruk van 'trial en error'. Soms wordt bij alle deuren aangebeld, soms niet. De consultants spelen zoveel mogelijk in op wat ze in de buurt tegenkomen. De consultants houden bij wie een uitnodiging voor de brainstorm persoonlijk overhandigd heeft gekregen en bij wie die in de brievenbus is gestopt. Onduidelijk blijft of de laatste groep later nog een keer is bezocht.

De persoonlijke benadering door de consultants is puur handwerk en wordt wel zeer gewaardeerd door de bewoners. Inleven in de situatie van de gesprekspartner is essentieel. Ga niet verkondigen. Trainingen en rollenspelen zijn een goede voorbereiding op deze gesprekken.

De consultants concluderen achteraf dat het panelconcept al tijdens het eerste gesprek met de bewoner op tafel moet komen. Ook moet dan al duidelijk worden gemaakt wat het doel van het panel is. Ten slotte moet de bewoners weten dat zij het werk moeten verrichten. De consultants faciliteren (tijdelijk) het proces.

In de praktijk blijkt het heel moeilijk in te schatten wie wel en wie niet of minder geschikt is voor deelname aan het panel. De consultants tasten telkens weer voorzichtig af wat de gesprekspartner in z'n mars heeft. Het construeren van een checklist biedt wellicht uitkomst om hier meer zicht op te krijgen.

Actieplannen

3.1 Het maken van actieplannen

Aanpak en werkwijze

Voor het maken van actieplannen heeft Stichting De Wijk een specifieke methodiek gehanteerd. Via een brainstormsessie konden ideeën geprioriteerd worden. In de Van der Pek-buurt waren zo'n dertig personen (12 bewoners, 15 professionals, 5 van De Wijk) aanwezig. Een 'pleinfeest' en 'actie geveltuinen' kregen de meeste prioriteiten. Later werd dat de groenactie 'Leuke stek in Van der Pek'. De brainstorm in Geuzenveld kende een hoge opkomst. Er waren zo'n veertig buurtbewoners op af gekomen, jong en oud, allochtoon en allochtoon. De aanwezigen voelden het meeste voor een buurtfeest; jongeren wilden een disco-avond. De brainstorm in Transvaal kende ook een hoge opkomst: vijfendertig personen, waaronder een groep van vijftien kinderen. De aanwezigen kozen voor een straatfeest, speurtocht, groenactie en een actie tegen drugsoverlast.

Betrokkenheid bewoners

Het komt nogal eens voor dat er in de beginfase van het ontwikkelen van de actieplannen andere gezichten opduiken. In de Van der Pek-buurt zijn de mensen die de geveltuinenactie hebben opgepakt niet de mensen van het eerste uur (brainstorm). Dat kwam omdat op

vervolgbijschikkingen anderen kwamen opdagen. De initiatiefgroep is wel een groep enthousiaste mensen die niet eerder actief in projecten of commissies waren. Drie mensen trekken de groep. Op de vervolgbijeenkomst in Geuzenveld kwamen om onduidelijke redenen minder personen opdagen, zo'n twintig waaronder veel kinderen. Van de groep zijn acht overgebleven, wel zeer gemotiveerde mensen die ook niet eerder in andere projecten actief waren. De groep is heel divers van samenstelling. Het aantal betrokkenen in Transvaal is in de beginfase nagenoeg gelijk gebleven. Ze zijn betrokken in een breed scala van projecten.

Betrokkenheid professionals

In de Van der Pek is de betrokkenheid van het WBA, het stadsdeel en het TOS-project (Thuis-Op-Straat) een grote stimulans voor de bewoners. Het opbouwwerk laat zich wel zien, maar betoont zich in deze fase erg afwachtend. Het stadsdeel stond niet negatief tegenover het project. Een kartrekker ontbreekt nog op het lijstje met samenwerkingspartners. In Geuzenveld heeft het opbouwwerk de begeleiding van de taallessen op zich genomen; de consultants van Stichting De Wijk coördineren de disco-activiteit. De betrokkenheid van het opbouwwerk in Transvaal is wat wisselend. Ze vinden dat het doel van het project niet goed duidelijk is, toch merkwaardig omdat van tevoren goed is gesproken over de in en outs van het project. Over de verzamelde handtekeningen tegen de drugsoverlast is het wel enthousiast. Veel medewerking is ondervonden van de buurtconciërge, trekker van de schoonmaakactie. Patrimonium en WBA en het stadsdeel werken in de uitvoering mee.

3.2 Het uitvoeren van actieplannen

Aanpak en werkwijze

De actie 'Leuke stek in Van der Pek' richt zich op het bemiddelen tussen mensen die een geveltuin hebben en daar niets mee doen en mensen die geen gevel hebben maar wel zo'n tuin willen hebben. Onderling zullen er tuinen geruimd worden en nieuwe worden aangelegd of aangeboden. De groep onderhoudt contact met de mensen die indirect willen helpen of die op de hoogte willen worden gehouden over de gang van zaken. Zij zorgt ook voor contactpersonen in de straat. Deze personen zorgen voor verspreiding van folders in hun straat. In Geuzenveld zijn verschillende werkgroepen gevormd. Een voor het geven van taallessen aan allochtone vrouwen in de buurt, één voor het organiseren van een voetbaltoernooi voor kinderen, en één voor het organiseren van een (multiculturele) disco-avond.

In Transvaal is een avond belegd om te praten over drugsoverlast in de buurt. De problematiek is zeer manifest. Zo waren kinderen er getuige van dat twee dealers elkaar met een ijzeren staaf te lijf gingen. Bewoners hebben spontaan binnen een paar dagen driehonderd handtekeningen verzameld. De avond was een succes en bewoners hebben het gevoel dat zij zelf wat kunnen doen aan de problematiek. Uitgevoerd zijn acties over groen, een straatfeest, en een schoonmaakactie van jongeren.

Betrokkenheid bewoners

Bewonersdeelname is in de Van der Pek niet zonder slag of stoot van de grond gekomen. In het vervolg op de brainstormavond bleek dat het voor bewoners niet zonneklaar was dat het te doen was om het vormen van een panel. Ze werden er mee geconfronteerd. Bij sommigen viel dat niet in goede aarde. “Eerst wordt gezegd dat we een buurtfeest gaan organiseren en nu wordt er gepraat over panelvorming”. Een aantal haakte af. Diegenen die door gingen wilden zich niet aan het panelidee committeren. Ze wilden eerst nagaan of het wel leuk was met het organiseren van buurtbelangen bezig te zijn. Maar toen de groenactie in de Van der Pek eenmaal vaststond, kwam de organisatie snel van de grond. Bewoners zijn voldoende uitgerust om de actie van de grond te tillen. Iemand nam min of meer de leiding op zich en gaf aan wat er moest gebeuren zoals het maken van folders, contact met het woningbedrijf, het werven van bewoners, et cetera. De actie is zelf door bewoners opgepakt hoewel ze het zwaar vinden dat het initiatief bij hen ligt. De consultants hebben met een aantal Turkse mannen over het buurtpanel gesproken. De mannen denken dat het project belangrijk kan zijn voor Turkse vrouwen die daarmee hun kinderen in een prettige leefomgeving kunnen laten opgroeien. De vrouwen zullen via Turkse vrouwenorganisaties worden uitgenodigd.

De werkgroepen in Geuzenveld zijn enthousiast aan het werk gegaan. De groepen voor het voetbaltoernooi en de disco-avond missen wat oudere, ervaren trekkers. De jongeren hebben geen organisatie-ervaring. Maar ze hebben met enige begeleiding door de consultants zaken zelf opgepakt.

In Transvaal tonen de bewoners grote animo voor de acties. Het valt op dat bewoners er het initiatief graag in eigen handen nemen. De handtekeningen zijn zelf verzameld. Bij de groenactie (geveltuintjes) zijn bewoners zelf de deuren langs gegaan. Men heeft het organiseren van een straatfeest (multicultureel eetfestijn) en de schoonmaakactie snel opgepikt. De jongeren nemen op vervolgbijeenkomsten vriendjes mee. Het gros van de bewoners heeft niet eerder aan buurtprojecten deelgenomen.

Betrokkenheid professionals

Bij de uitvoering van de plannen voor de geveltuinjes in de Van der Pek heeft het WBA flink meegewerkt. Het heeft de plantjes grotendeels gefinancierd. Het stasdeel is ook betrokken. In Geuzenveld valt op dat het opbouwwerk de neiging heeft het initiatief van de bewoners over te nemen. Met de buurtconciërge zijn moeilijk afspraken te maken; hij laat het grotendeels afweten. Bij de corporatie zijn er enige openingen gekomen voor medewerking. Men wil meewerken als bewoners het initiatief nemen voor het schoonmaken van portieken. In Transvaal werkt de buurtconciërge flink mee. Hij is samen met de bewoners, de deuren langs gegaan om feeling te krijgen met de wensen van bewoners, heeft gezorgd voor schoonmaakmiddelen via het buurtsteunpunt, en is met een aantal jongens op zoek gegaan naar sponsoring door de ijscober. Het opbouwwerk legt relaties met het stadsdeel voor vergunningen. Ook de plaatselijke supermarkt toont betrokkenheid.

3.3 Receptie van het panelconcept

In de Van der Pek is medio zomer 2002 het panel-concept bij bewoners nog niet echt aangeslagen. Het is ook niet van meet af aan duidelijk naar voren gebracht. Dat is wel gebeurd in Geuzenveld en Transvaal. Met name in deze laatste buurt hebben de bewoners aangegeven dat zo'n panel echt nodig is. Er is veel anonimiteit, drugsoverlast, et cetera. Een jong stel met een baby ziet hun kind niet opgroeien in de buurt. Een buurtregisseur (politie) ontbreekt. Een wens is dat Patrimonium zich zou moeten gaan bezighouden met de sociale kanten van de wijk. Mensen hebben aangegeven het fijn te vinden een instrument te hebben om de leefbaarheid in de buurt te verbeteren.

3.4 Conditie en perspectieven

Het curieuze van de intensieve aanpak is dat de consultants meerdere keren verbaasd zijn over het feit dat degenen die ze verwachten niet komen opdagen, terwijl bewoners die men niet verwacht, wel aanwezig zijn.

Zelfinitiatief en zelforganisatie zijn belangrijke voorwaarden om te komen tot panels. Bewoners moeten zelf het heft in handen nemen; de consultants dienen dit proces te faciliteren. Actieplannen zijn opstapjes om te komen tot een panel dat uiteindelijk leefbaarheidskwesties gaat oppakken. Het draagvlak moet daarvoor groeien. De drie locaties laten een verschillende ontwikkeling zien.

In de Van der Pek komt het proces met horten en stoten van de grond. Door de actie met de geveltuinenactie wordt het contact in de buurt bevorderd, een belangrijke voorwaarde om te komen tot panels. Zo'n panel zou passen bij het dorpsachtige karakter dat de buurt heeft. Maar het actieplan van de geveltuinen wordt door bewoners nog te veel als een doel in zichzelf gezien. De manier waarop de actie is uitgediept lijkt wel een belangrijke opstap om te komen tot een panel. Soms hebben bewoners zich gestoord aan de te grote aanwezigheid van professionals op bijeenkomsten omdat het zwaartepunt bij bewoners moet liggen. Zij zijn er nog niet uit hoe groot de behoefte is aan een buurtpanel. Al met al lijkt er in deze wijk ten opzichte van de andere twee wijken sprake van een inhaalslag.

In Geuzenveld zijn een aantal zaken in beweging gezet. De groepen die aan het werk zijn gegaan staan wat los van elkaar. Illustratief is de opmerking van een bewoner die ook op de stedelijke bijeenkomst aanwezig was: “We hebben wel een panel maar het functioneert niet als zodanig”.

Transvaal heeft alles in zich om te komen tot een panel: een breed scala aan projecten, veel eigen initiatief en motivatie om buurtproblemen aan te pakken. Bewoners hebben ideeën en acties aan elkaar gepresenteerd, wat applaus oogstte. Zo ontstond een groepsgevoel. De consultants vinden wel dat extra inspanningen van de kant van Stichting De Wijk nodig zijn.

De consultants voeren in deze fase van het project intensieve gesprekken met potentiële leden van het panel. Centraal in deze gesprekken staan de eigen capaciteiten en visie op de buurt.

4

Panelvorming

4.1 Stedelijke bijeenkomsten

In de eerste helft van de looptijd van het project zijn er door de Stichting De Wijk twee stedelijke bijeenkomsten georganiseerd. Het doel van de bijeenkomsten is het uitwisselen van ervaringen met het project.

Op de bijeenkomst in maart 2002 zijn naast het team van Stichting De Wijk 13 personen, voornamelijk professionals aanwezig. Stichting De Wijk schetst een beeld van de drie wijken (zie 1.1). De deelnemers onderschrijven het geschetste beeld.

Ook de verwachtingen die de deelnemers hebben, komen aan bod. Men hoopt dat bewoners mee willen doen, maar hoe betrek je moeilijk bereikbare groepen? De deelnemers zijn het er over eens dat de ontwikkelde methodiek ook elders kan worden toegepast. Een professional uit Geuzenveld hoopt op doorbreking van de passiviteit in de wijk. Er zijn ook grote leeftijdsverschillen; de verhouding tot de oudere generatie ligt gevoelig. Een beroepskracht uit Transvaal vindt dat het in deze wijk "langzaam masseren" is. Het negatieve lijkt soms een levenshouding. De eerste generatie allochtonen is heel moeilijk bereikbaar. Een bewoner uit Van der Pek laat weten dat het bij zo'n panel niet alleen om leuk en gezellig moet gaan, maar ook om de aanpak van de onderliggende problemen. De

Stichting De Wijk is van ons Allemaal benadrukt met klem dat de samenwerkingspartners en bewoners het panelproject moeten dragen.

Tijdens de bijeenkomst in juni 2002 wisselen bewoners en professionals uit de drie wijken niet alleen ervaringen uit maar wordt er ook samen gezocht naar hoe (beter) samenwerken in de toekomst gestalte kan krijgen. Ongeveer 25 mensen, evenveel professionals als bewoners, bezoeken de bijeenkomst. De organisatie had op 40 deelnemers gerekend. Later laat een van de consultants weten teleurgesteld te zijn in de opkomst van de bewoners. Menig bewoner heeft toegezegd te komen, maar komt uiteindelijk niet. Men neemt zich voor dit later bespreekbaar te maken. Kennelijk is de stap van buurtgericht bezig zijn naar stedelijke uitwisseling nog te groot.

De deelnemers hebben zich in twee werkgroepen, bestaande uit professionals en bewoners, gebogen over de mogelijkheden van een buurtpanel en de hulp die bewoners van de instellingen nodig hebben. Geconcludeerd wordt dat het panelconcept volop kansen biedt, mits bewoners en professionals er de schouders onder zetten. Een buurtpanel is levensvatbaar als naast organisatorische zaken (goede voorzitter, overlegstructuur, regelmaat, verslaglegging, continuïteit, etc.) geld, materiële ondersteuning en professionele begeleiding goed geregeld worden. Ook is van essentieel belang dat actieve bewoners toegang hebben tot de juiste mensen in de instellingen. Een panel staat of valt met het kunnen inschakelen van bewoners bij het plannen en uitvoeren van acties. Mensen persoonlijk aanspreken en een relatie opbouwen is vereist. Uiteindelijk is een lijst van namen van personen die hun talent willen inzetten voor de buurt wenselijk.

De contacten tussen de wijkbewoners zijn, zeker in Transvaal, merkbaar gegroeid. Illustratief is dat in Transvaal kinderen nu rekening houden met een bewoner die een hersentumor heeft, door aan de andere kant van de straat te gaan voetballen.

4.2 Stand van zaken plannen juni – oktober

Juni 2002 is in de Van der Pek de actie 'Een leuke stek in de van der Pek' succesvol afgesloten. Een vervolgactie is nog niet gepland. De consultants maken zich zorgen over de betrokkenheid van de bewoners. De bewoners zien een vervolg hierop – denk aan plantenruil – wel zitten. De actieve bewoners bij de eerste actie willen wel meewerken maar niet in het panel gaan zitten. Er wordt gezocht naar een compromis.

Begin juni leidt een terugblik op de eerste actie in de Van der Pek tot een onvoorziene evaluatie van het hele panelproject op verzoek van het woningbedrijf. De actieve bewoners verwachten meer inzet van Stichting de Wijk. Men denkt aan het leveren van de voorzitter van het panel en het verrichten van administratieve taken zoals notulen maken, ect. Ook is het voor de actieve bewoners niet duidelijk waar zo'n panel zich mee bezig zal gaan houden. Structuur in de vervolgbijeenkomst(en) na de brainstorm wordt gemist. Een gesprek tussen bewoners en Stichting De Wijk moet helderheid bieden waar het team van Stichting De Wijk in de nabije toekomst het panel kan ondersteunen.

Toch hebben de plannen een goed vervolg gekregen. Na het aanleggen beplanten van geveltuinen in de zomer zijn er in oktober bollen geplant. Drie keer zoveel bewoners, zo'n zestig, namen er aan deel. In december volgde er nog een schoonmaakactie waaraan twee basisscholen, 60 kinderen en tal van ouders meewerkten.

Wat laten de plannen rondom het Krugerplein in Transvaal in juni zien? Er is overlast van dealers en verslaafden. Kinderen verzamelden handtekeningen onder een noodkreet die aan de stadsdeelvoorzitter is aangeboden. Bewoners vragen vervolgens aan het stadsdeel en de politie zich uit te spreken over concrete acties op de korte termijn. Bewoners hebben zelf een herstelplan opgesteld voor de buurt en aan het stadsdeel aangeboden.

Na de schoonmaakactie en tuinenactie waarbij bewoners zich aanmelden om een tuintje te onderhouden, maken bewoners een inventarisatie van tuintjes die mogelijk verbreed kunnen worden. Een nadere groep actieve bewoners bereidt een straatfeest voor. Ten slotte is een speurtocht voor en door jongeren gepland.

In oktober kan men met trots melden dat de plannen uitgevoerd zijn. Het was geweldig om de ijver en het enthousiasme te zien waarmee de kinderen aan het kinderstraatfeest hebben deelgenomen. Op de rol staat verder een soepfeest voor alle panelleden en diegenen die bij het uitvoeren van de activiteiten mee hebben geholpen. Met Sint Maarten gaan buurtbewoners met de kinderen de buurt in. De groep heeft inmiddels gekozen voor een naam: Wij van de wijk!

De acties in Geuzenveld bevinden zich in juni nog in de planfase. Het voorlopige buurtpanel wacht op de opening van het buurtcentrum waarna hun eerste actie - Nederlandse les voor allochtone bewoners en een praatgroep - van start kan gaan. Een debat/forum-avond gevolgd door een multiculturele disco-avond voor jongeren zit in de pijplijn. Men is

nog op zoek naar een geschikte locatie. Ten slotte willen enkele bewoners overdag een tuin open stellen voor kinderen om er te spelen.

In Geuzenveld is er geen brede infrastructuur van instellingen aanwezig. Er is met name een opbouwwerker nodig die achter het voorlopige panel staat en bewoners weet te stimuleren en te activeren. De consulenten vrezen nu dat, als zij zich terugtrekken, het panel in elkaar zakt. Een nieuwe opbouwwerker zal worden aangesteld.

Een belangrijk knelpunt is dat er in de groep weinig trekkerskracht, dat wil zeggen eigen initiatief aanwezig is. De consulenten schreeven hun verwachtingen over de zelfstandigheid van het panel wat terug. Verder ontbreekt een gezamenlijke visie op het doel van het panel. Tegenover deze knelpunten medio juni staat dat een aantal panelleden grote betrokkenheid en uithoudingsvermogen tonen. Ook de jonge leden van het panel worden door de consulenten als een succesfactor gezien.

Oktober 2002 laat schot in de zaak zien. De taallessen zijn van start gegaan en de discussieavond over het dagelijkse samenleven van jongeren uit verschillende culturen heeft plaatsgevonden. Er is ook een naam voor het panel: Eightbourhood.

4.3 Diepte-interviews

De zomerperiode (juni – augustus) is benut voor het houden van diepte-interviews door de consulenten van Stichting De Wijk. Er zijn twintig van die gesprekken gehouden met mensen die tijdens de rit in het vizier zijn gekomen. Indringend en zeer persoonlijk is gesproken over de mogelijkheden die zij voor zichzelf en voor het panel zien, over persoonlijke eigenschappen, hun mening over de groep, samenwerking en leiding geven, wie geschikte mensen zijn, en verwachtingen over de ondersteuning door Stichting De Wijk. Hieronder geven we weer hoe in de ogen van geïnterviewden tegen het panelidee in de drie wijken werd aangekeken.

In de Van der Pek zijn zeven gesprekken gevoerd. Vijf gesprekspartners zijn vrouw; twee zijn van allochtone origine. Een klein aantal noemt op voorhand de moeilijkheid een panel in de Van der Pek van de grond te krijgen. Wat opvalt in de gesprekken is dat de verwachtingen die men heeft over een panel erg uiteenlopen. Eén persoon ziet het panel vooral als een middel om de betrokkenheid van mensen van verschillende afkomst op elkaar te vergroten ('hoe krijg je de boel bij elkaar'). Gedoeld wordt op allochtone groepen, maar ook

op ouderen. Een ander zou dat nog verder willen uitstrekken tot mensen met een psychiatrische achtergrond en tot jongeren. Anderen zien voor een panel een rol weggelegd in het gezelliger maken van de buurt, het verbeteren van de omgang of het veranderen van de mentaliteit. Een enkeling heeft de wenselijkheid aangegeven van een taakverdeling tussen buurtbeheer (bewonersoverleg met politie, stadsdeel, woningbedrijf, etc) en buurtpanel (ondernemen van actiepunten).

In Geuzenveld hebben vijf gesprekken plaatsgevonden. In sommige gevallen met meerdere buurtbewoners. De samenstelling van de gesprekspartners loopt nogal uiteen: drie jonge (allochtone) meiden, één jonge allochtone man, een (autochtone) jongere, twee vrouwen en een man. Bij de drie meiden is een onorthodoxe werkwijze gevolgd. Er waren kaartjes gemaakt waarop allerlei vragen stonden. Op die manier konden vragen over bijvoorbeeld persoonlijke eigenschappen voorgelegd worden die anders niet of moeilijk aan de orde komen. De spelregels waren: kaartje pakken en de vraag beantwoorden. Uit de gespreksronde in Geuzenveld komt naar voren dat het panel als een goede mogelijkheid wordt gezien voor jongeren om hun stem te laten horen. Heel treffend is dat de meiden te kennen gaven beslist in een panel over van alles en nog wat te willen meepraten en dus niet af en toe te worden gebeld. Maar het buurtpanel in deze wijk blijkt nog geen eenheid.

In Transvaal zijn acht gesprekken gevoerd: allen zijn vrouw en vijf van hen zijn van allochtone origine. Wat opvalt is dat het merendeel van de geïnterviewden in het panel een middel ziet om de anonimiteit in de buurt tegen te gaan en het contact te bevorderen. Enkele typerende opmerkingen: 'Dat de mensen geen contact hebben, daar zou het panel doorheen moeten breken', 'de mensen in de buurt hebben weinig met elkaar te maken, er moet iets gebeuren, het verloop in de buurt is hoog', 'er is geen cohesie in de buurt, bewoners hebben niet het gevoel dat ze burens zijn' en 'de acties in de buurt geeft mensen die qua leefstijl verschillen de mogelijkheid contacten te leggen' 'met mijn buurvrouw aan de overkant heb ik alleen een zwaaicontact, ik kan niet met haar praten want ze spreekt alleen berber'. Enkelen gaan een stap verder en zien voor het panel meer een rol in het versterken van sociale controle of als regelaar weggelegd ('spreek mensen persoonlijk aan op wat ze doen...stap op hangjongeren of de politie af ... het belangrijkste is dat het drugsgedoe hier opgelost wordt, dan pas kan je verder', en 'vat het niet verkeerd op maar allochtonen maken er ook vaak een potje van, als je iets wilt veranderen moet je ze wel meekrijgen'. Voor enkelen is het meedoen aan de acties overigens niet in de kousen gaan zitten. Zo merkte een persoon dat iemand niets meer met haar te maken wilde hebben omdat zij zich op een bepaalde manier over opvoeding van kinderen had uitgelaten. Een

ander had zich bij opnames van TV5 over de drugsproblematiek in de buurt te uitdrukkelijk geuit en werd door een buurtgenoot geïntimideerd.

Het strategisch belang van de interviews

De panels in spe zijn multicultureel van samenstelling. Ze laten grote verschillen zien. Zo hebben in Geuzenveld jongeren de overhand. De diepte-interviews vormen een cruciaal onderdeel in de fase van panelvorming. Ideeën over het panel komen concreet op tafel, mogelijkheden en weerstanden worden geuit. Kortom het is een mix van capaciteitsbepaling en krachtenveldanalyse. Voor de consultants is het motiveren, masseren en strategisch manoeuvreren. Al met al lijkt blijkt uit de gesprekken in de zomerperiode dat de functie van het panel in de Van der Pek nog lang niet uitgekristalliseerd is en het panel in Geuzenveld nog niet goed van de grond gekomen is. In Transvaal heeft men wat duidelijker voor ogen wat een panel vermag, hoewel dat nog niet eenduidig is.

4.4 Conditie en perspectieven

Het panelconcept is in de drie wijken niet op dezelfde manier bij bewoners geïntroduceerd. In Van der Pek en Transvaal wordt via de brainstorm en concrete acties toegewerkt naar een panel. In Geuzenveld is het panelconcept vanaf het begin ter sprake gebracht.

De stand van zaken medio juni is dat er in de Van der Pek 8 potentiële panelleden zijn; in Transvaal zijn dat er ook 8 en in Geuzenveld 9. In alle drie de wijken stoeien de potentiële leden met de invulling van het panelconcept (doel, belang, eigen rol, structuur, toerusting leden, etc.)

In alle drie de wijken twijfelen meerdere actieve bewoners over toetreding tot het panel. Meerdere redenen worden genoemd. Sommige bewoners willen alleen meedoen aan een bepaald soort actie (tuinacties), anderen vrezen gebrek aan tijd. Ook is men bang dat het panel een overlegstructuur wordt waarbij er meer gepraat dan gedaan wordt. Sommige bewoners vragen zich ook af wat het hen oplevert. Het gebrek aan zelfvertrouwen bij de bewoners speelde een rol.

In alle drie de wijken verwacht men nog dat Stichting De Wijk bij problemen de helpende hand biedt. Het opbouwwerk is tot nu toe niet in staat de Stichting op dit punt te vervangen. Het projectteam pleit nu voor verlenging van het project met een jaar zodat een goede

nazorg kan worden gegeven. In dit jaar kan het panelconcept bij het opbouwwerk rijpen. De consultants blijven echter op afstand nog beschikbaar.

Mensen bij elkaar krijgen lukt nog wel, maar dan begint het proces van organiseren. Het panel moet als het ware van de grond toe worden opgebouwd. Wie doet wat en hoe? Men kent elkaar niet en weet niet wat men aan elkaar heeft. In de praktijk blijken (nieuwe) actieve bewoners vaak niet te weten hoe bepaalde zaken aan te pakken of te overzien wat frustrerend en vertragend werkt. De consultants nemen zich voor hierbij de helpende hand te bieden.

Na de zomer laten de panels opmerkelijke vorderingen zien. Het panel in de Van der Pek heeft een omslag laten zien. Het panel is zelfstandig gaan draaien en de leden laten geen enkele twijfel meer zien over de samenstelling en werkwijze van het panel. Gunstige voorwaarden zijn een goede verdeling van kwaliteiten van panelleden, plannen voor de toekomst, de multiculturele samenstelling, een duidelijke visie op de wijk en een redelijk hecht groepsproces. Ook het werken met een actieve binnenkring en een minder actieve buitenkring ("schaduwkabinet") biedt perspectief. Een belemmerende factor is het geringe aantal activiteiten. Er is een activiteit – de plantenactie – afgerond waarbij de nieuwe leden niet betrokken waren.

Stand van zaken december 2002

In dit hoofdstuk presenteren we kort de stand van zaken met betrekking tot de panels in de drie buurten. Elke buurt komt apart aan bod.

5.1 Transvaal

Nieuwe brainstorms zijn er bewust niet meer georganiseerd omdat hierbij zich nieuwe bewoners zouden kunnen aanmelden die vervolgens weer ingepast moeten worden. Bovendien liepen er nog activiteiten. Er is voor gekozen om het bestaande panel te laten brainstormen over nieuwe activiteiten, samenwerkingsmogelijkheden, samenstelling van het panel, etcetera.

De bewoners hebben zich enthousiast ingezet bij de activiteiten. De strakke reeks van activiteiten heeft veel van hen gevergd. De St. Maartensactie was een succes, hoewel de deelname gering was. De drugsactie heeft geen vervolg gekregen. Er zijn wel enkele stappen gezet. Het panel houdt de vinger aan de pols. Het stadsdeel is nu weer aan zet. Het panel heeft de kinderen in deze kinderrijke buurt meer kunnen bieden.

Het uitbouwen van de betrokkenheid tussen bewoners en professionals in de wijk is door de activiteiten vertraagd. Met het stadsdeel is er na de drugsactie geen contact meer. Het opbouwwerk is superbetrokken en gaat volgend jaar door. De twee medewerkers van de

corporatie hebben intern veel voor het panel kunnen doen. Ook op persoonlijke titel ondersteunden zij het panel.

Het panel kent een groei in vertrouwen en durf. Het heeft inmiddels ook een eigen naam: 'wij van de wijk'. Hoewel het panel verschillende nationaliteiten kent, heeft het de Marokkaanse en Turkse groepering nog niet goed weten te betrekken. Het opbouwwerk vindt dat het panel nog onvoldoende een afspiegeling is van de buurt. Intern buigt het panel zich over het voorzitterschap.

5.2 Van der Pek

De TOS-professionals staan heel open voor het panel. Het kan er voor faciliteiten terecht. Het opbouwwerk en het stadsdeel zijn afwezig. Met het buurtbeheer wordt nauw samengewerkt. Het WBA ondersteunt het panel.

Het panel functioneert zelfstandig en op eigen kracht. Het is ook multicultureel en intergenerationeel van samenstelling. Het is goed in staat acties op te zetten, te organiseren en anderen te betrekken. Door de tuinenactie en de bollenactie gebeurt er ook op fysiek terrein wat. Het buurtbeheer merkt op dat er in de Van der Pek nog weinig veranderd is. De consultants zien het netwerk groeien. Bewoners kennen elkaar onderling beter, kennen hun burens weer. Bewoners krijgen naar elkaar toe weer een gezicht. Het panel heeft ook uiteenlopende talenten in huis. Ook hier is men nog op zoek naar een voorzitter.

5.3 Geuzenveld

Ook in Geuzenveld zijn er geen brainstorms meer gehouden. De groep heeft wel nieuwe activiteiten opgezet zoals taallessen, een discussiemiddag (van jongeren voor jongeren) over het samenleven van verschillende culturen in de Nederlandse samenleving (door 50 jongeren bezocht), een Marokkaanse modeshow en suikerfeest. Aan het realiseren van een speeltuin in de buurt wordt gewerkt.

In Geuzenveld manifesteert zich een spanningsveld tussen buurtbeheer, stadsdeel en opbouwwerk. Men prikt elkaar voortdurend vast op de eigen verantwoordelijkheden. Het opbouwwerk kan het panel niet die steun bieden waarmee het vooruit komt. De beheercommissie heeft het panel financieel ondersteund. Het stadsdeel is betrokken bij het panel

en ondersteunt het panel omdat het hierin een alternatief ziet voor de vastgeroeste bewonersparticipatie (wit en grijs).

Het panel is heel jong en functioneert wisselend. Het groepsproces verloopt rommelig. Hier moet nog in worden geïnvesteerd. Het panel moet nog echt body krijgen.

6

Terug- en vooruitblik

In de voorafgaande hoofdstukken klinkt het verhaal van de professionele partners maar mondjesmaat door. Hun visie op de panels staat in paragraaf 6.1 centraal.² De panelleden zijn tot nu toe ook niet uitgebreid en systematisch aan het woord geweest. Paragraaf 6.2 is gewijd aan hun kijk op de zaak. Het hoofdstuk sluit af met een terug- en vooruitblik van de directeur van De Wijk is van ons Allemaal op het project buurtpanels (paragraaf 6.3).

6.1 Professionele partners van de panels aan het woord

We laten de professionals per buurt aan het woord. We sluiten elke buurt af met de visie van een partner die na de start van het project om wat voor reden dan ook heeft afgehaakt of op afstand stond.

6.1.1 Van der Pek

Verwachtingen

TOS heeft vanaf de start geloofd in de onderneming. De directe dichtbij – benadering gaf veel vertrouwen in een goede afloop van het project. Men was wel benieuwd of er ook een

² Wij maken hierbij dankbaar gebruik van de interviews die de consultants met de professionals hebben gehouden eind 2002. Met degenen die na de start van het project niet meer betrokken waren, is begin 2003 een kort gesprek gevoerd.

multicultureel panel zou komen. Het buurtbeheer had er een hard hoofd in en verwachtte weinig van het initiatief. Het WBA had bij de start geen verwachtingen. Hoewel er instellingen waren die zich negatief uitlieten over het project, vond men de opzet leuk.

Ontwikkelingsproces panel

TOS vindt dat er een waardevol project is uitgerold. Er is een panel actief dat erg zelfstandig opereert en de wegen kent waarlangs men iets kan bereiken. Bij buurtbeheer staat het panel regelmatig op de agenda. Buurtbeheer was ook betrokken bij de planten- en bollenactie. Het panel lukte wat het buurtbeheer niet lukte namelijk de geveltuintjes. Het WBA ziet dat er een hechte groep van bewoners is ontstaan die weten wat ze willen. Het panel is creatief en doet wat het zelf wil vanuit hun gevoel voor de buurt.

Visie op & meerwaarde panel

TOS vindt dat er overal buurtpanels moeten komen die uit eigen initiatief zich gaan bezighouden met de wijk. Het panel heeft een voorbeeldfunctie. Bewoners zijn direct betrokken bij wat er gebeurt in de wijk. Het panel doet leuke dingen die andere bewoners over de streep kunnen trekken om ook mee te gaan doen. Het panel heeft een breed netwerk opgebouwd; de instellingen weten dat het buurtpanel er staat. Ook voor het buurtbeheer heeft het panel meerwaarde. De buurt ziet er zichtbaar beter uit. Men hoopt dat het panel blijft doorgaan en niet snel uit elkaar zal vallen. Het woningbedrijf staat positief tegenover het panel. Met name dat de acties uit hen zelf komen en ze ook zelf uitvoeren spreekt hen aan. De meerwaarde ervan is dat er een groep bewoners actief geworden is die iets aan de buurt willen doen. De bewoners zijn heel zelfstandig, ze weten wat ze willen en roepen – waar nodig - de hulp in van instanties. De betrokkenheid van instanties vanaf de start wordt als positief ervaren, op het opbouwwerk na.

Ondersteuning panel in de toekomst

TOS heeft het panel vanaf de start ondersteund en zal dat blijven doen. Het panel kan ook in de toekomst weer gebruik maken van de faciliteiten van TOS. Men biedt ook aan om te bemiddelen bij geldzaken voor het buurtpanel. Het buurtbeheer wil zich in de toekomst financieel en met mankracht in blijven zetten voor het panel. Ook op de (financiële) steun van het WBA kan het panel blijven rekenen.

Partner op afstand

Binnen het stadsdeel is het project bij de start naar een andere medeweker doorgeschoven omdat het in zijn takenpakket thuishoort. De informant weet niet of z'n collega het heeft opgepakt. Hij staat zelf positief tegenover het initiatief. Zo'n panel is zeker niet overbodig. In de toekomst kan het panel in faciliterende zin rekenen op de samenwerking met het stadsdeel. Ook voor eenmalige subsidie voor activiteiten kan men er terecht. Buurtbeheer en panel moeten elkaar aanvullen; voorkomen moet worden dat dingen dubbel gedaan worden. Buurtbeheer is er voor de hele wijk, het panel voor een kleiner deel van de wijk. Het panel moet de nadruk blijven leggen op concrete acties. Het moet echt iets blijven doen. Verbetering in de buurt moet te zien zijn.

6.1.2 Transvaal

Verwachtingen

Het WBA had geen hooggespannen verwachtingen. Men is blij met het project omdat het de boel een beetje in beweging zet. Ook het opbouwwerk verwachtte bij de start van het project niet veel. Wel was men nieuwsgierig hoe de intensieve aanpak bij de start zou uitpakken. Die heeft goed gewerkt. Men constateert dat de samenstelling van het panel niet echt een afspiegeling van de wijk is. De buurtconciërge hoopte dat het project de gezelligheid in de wijk een duw in de rug zou geven.

Ontwikkelingsproces panel

De woningstichting constateert dat er tijdens de rit een harde kern van bewoners gemotiveerd is gebleven. Bij het opzetten van het panel zijn er meer mensen aan- dan afgehaakt. Dit is met name te danken aan de aanpak van Stichting De Wijk die het project niet liet verwateren. Men ziet dat de anonimiteit in de wijk is verminderd. Er speelt nu ook minder het "wij-zij"-verhaal in de wijk. Het opbouwwerk vindt het een prima project. Het heeft z'n doelstelling gehaald en men ziet de effecten op straat. De wijk is schoner en ziet er leuker uit. De buurtconciërge constateert dat de ouders erg blij zijn met het project. Door de inzet van het panel kan hij nu ook de bewoners en met name kinderen in de buurt beter bereiken.

Visie op & meerwaarde van het panel

Het WBA beschouwt het panel als de oren en ogen van de wijk. Het is een klein begin waaruit veel kan voortkomen. De mensen zijn met elkaar in gesprek. De samenwerking

tussen panel en instellingen houdt niet over. Dit heeft te maken met de werkwijze van de instellingen. Het panel moet het lef hebben om de professionals op hun specifieke verantwoordelijkheid aan te spreken. Men verwacht dat het panel hiertoe in staat is. Het opbouwwerk constateert dat het panel een goede uitstraling heeft op de buurt. Men ziet ook dat andere bewonersgroepen zaken van het panel overnemen, bijvoorbeeld het langs de deuren gaan als men op zoek is naar hulp bij één of andere actie. De meerwaarde van het panel zit in het tegen gaan van de anonimiteit in de wijk. Bewoners zien ook dat hun werk effect heeft op de samenleving. De samenwerking tussen panel en instellingen heeft nog onvoldoende gestalte gekregen. Er is nauwelijks contact met de buurtregisseur die onlangs van start is gegaan. Het stadsdeel is nog afwachtend en terughoudend.

Ondersteuning panel in de toekomst

Het WBA waardeert het persoonlijk contact met het panel en zal naar vermogen en behoefte van het panel actief blijven. Het opbouwwerk blijft het panel in de toekomst ondersteunen. De buurtconciërge vindt dat het project moet blijven bestaan en het kan rekenen op zijn steun in de toekomst.

Afgehaakte partner

De medewerker van buurtbeheer van het stadsdeel is van mening dat het panel meer iets is voor het opbouwwerk. Men vond dat De Stichting in de gevoerde gesprekken teveel de nadruk legde op het krijgen van subsidie. Men vindt de intentie van De Stichting goed. Zo'n project is ook goed voor de buurt. Van de resultaten van het panel is men niet op de hoogte. Zo'n panel kan effect hebben voor een klein blok in de wijk. En niet voor de hele wijk (8000-9000 bewoners). De buurtbeheergroep is er voor de hele wijk. Er moet voor gewaakt worden dat buurtbeheergroep en panel elkaar niet gaan beconcurreren. Het is immers al lastig genoeg om bewoners actief te krijgen. Het hangt van de resultaten af of zo'n panel in de toekomst zin heeft. Er gebeurt al van alles in de wijk. Het panel is één van de zeven projecten op straatniveau.

6.1.3 Geuzenveld

Verwachtingen

De beheercommissie 8 stond bij de start sceptisch tegenover het project. Men was er niet van overtuigd dat wat hen niet lukte, nu wel zou slagen. Eind 2002 is het nog teveel een jongerenpanel. Men vindt dat de jongeren het prima doen. De commissie hamert op samenwerking tussen beide clubs. De werkzaamheden moeten elkaar versterken. De

Stichting Buurbelangen hoopte bij de start van het project op een grotere diversiteit van actieve bewoners in de buurt. Ook het stadsdeel stond in het begin sceptisch tegenover het project. Men wilde wel eens zien wat ervan terechtkomt als er echt in de wijk aan de slag gegaan moet worden. Men vond het in het begin allemaal wat te gelikt.

Ontwikkelingsproces panel

Over hoe het panel is gevaren weet de beheercommissie niets. Men heeft er geen zicht op. Het opbouwwerk heeft een goed gevoel bij het panel. Qua samenstelling moet er eind 2002 nog wat meer dertigplussers gaan deelnemen. De migrantenjongeren zijn bereikt. Er is nu een club die daadwerkelijk iets gaat doen en groter kan worden. Men vindt het leuke van het panel dat er bewoners in zitten die nog nooit aan dit soort processen hebben deelgenomen. Ze weten alleen nog niet goed waar ze moeten beginnen en eindigen. Ook het 'samen' doen van dingen moet het panel nog leren. Dat samen doen is een goed voorbeeld van integratie. Het panel springt ineens in het diepe. Deelname aan het panel betekent ook voor henzelf veel. Het stadsdeel roemt met name de multiculturele samenstelling van het panel. Men heeft ook grote waardering voor de persoonlijke benadering van het project. Ze gaan ervoor.

Visie op & meerwaarde van het panel

Voor de beheercommissie zit de meerwaarde van het panel in het feit dat er een enthousiaste groep bewoners is die zich samen willen inzetten voor de leefbaarheid in de buurt. Voor Buurbelangen moet het panel nog meer body en status krijgen. Het staat nu nog in de kinderschoenen. De samenwerking met de instellingen moet nog groeien. Doordat het panel nog niet genoeg body heeft, is het nog niet interessant genoeg voor bijvoorbeeld het stadsdeel en de politie. De meerwaarde moet nog gerealiseerd worden. Door meer te gaan doen en door meer mensen erbij te betrekken krijgt het panel een gezicht in de buurt. Het stadsdeel vindt dat hoe meer mensen betrokken raken bij het reilen en zeilen in de wijk, hoe beter het is. Aan samenwerking tussen panel en professionals heeft het lange tijd ontbroken. Dat gaat nu veranderen. Het stadsdeel hoopt in de toekomst op geregeld onderling overleg, een goede taakverdeling zodat geen zaken dubbel worden gedaan. De meerwaarde zit nu vooral in het bij elkaar zitten, met elkaar omgaan, zodat begrip ontstaat voor elkaars positie en handelen. Ook de achterban van het panel is een vorm van meerwaarde.

Ondersteuning panel in de toekomst

De beheercommissie hoopt op een goede onderlinge samenwerking in de toekomst. Buurbelangen beraadt zich op hoe men het panel kan ondersteunen. Het heeft zeker

prioriteit. Het panel moet in buurt 8 erkend worden als een belangrijke partij. Het panel moet zeker geen verlengstuk worden van het stadsdeel. Zelf zaken blijven oppakken en werken aan een eigen identiteit moeten het panel meer body geven. Het stadsdeel kan in de nabije toekomst het panel maar beperkt ondersteunen. Meer dan faciliteren van vergaderingen en een kopje thee zit er voorlopig niet in. Verder in de toekomst kan dit wel veranderen maar dan moet er eerst intern binnen het stadsdeel een aantal zaken veranderen.

Partner op afstand

Volgens de woningcorporatie is het panel met name gericht op het bereiken van allochtone bewoners. Dit heeft niet de hoogste prioriteit. Men vindt dat er een efficiëntere manier is om de leefbaarheid te vergroten en wijst op de complexbeheerders in andere delen van de stad. Een woningcorporatie voelt zich medeverantwoordelijk voor wat er in een wijk gebeurt. Maar die verantwoordelijkheid gaat niet verder dan meedenken en meepraten. De uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt bij het stadsdeel. Men vindt ook dat er genoeg andere initiatieven zoals bewonerscommissies en buurtservicepunten zijn die zich bezig houden met leefbaarheid. Het panel zou de onderlinge betrokkenheid of contact tussen de verschillende etnische groeperingen kunnen vergroten. Het panel moet problemen signaleren en de instanties in de wijk aanspreken zodat die hun werk goed doen. Het panel moet niet proberen dingen zelf te organiseren. Men denkt dat het panel geen lang leven is beschoren. Geuzenveld is een vrij anonieme wijk waar bewoners heel weinig betrokken zijn.

6.2 Visie van de panelleden

De panelleden hebben door het invullen van een vragenlijst hun visie op een aantal zaken kunnen geven. Ieder panellid heeft een vragenlijst ontvangen. Van de 28 vragenlijsten zijn er 20 ingevuld. In deze paragraaf staan - per panel - vier onderwerpen centraal, te weten:

- De samenstelling van de panels
- De betekenis van het panel voor het panellid zelf
- Het panel als panel
- Het panel en de buurt

6.2.1 Wij van de wijk

Samenstelling van het panel

Wij van de Wijk heeft 11 leden, 10 vrouwen en 1 man. De leeftijd van 7 van hen ligt tussen de 20 en 40 jaar. De meerderheid is allochtoon (7 leden) met name Marokkanen en Surinamers. De buitenring van dit panel bestaat uit 13 bewoners. Alle panelleden hebben de vragenlijst ingevuld.

Betekenis van het panel voor het panellid zelf

Verreweg de meeste bewoners zijn lid geworden vanuit een verantwoordelijkheidsgevoel. Men wil de verloedering van de buurt tegengaan, opbouwen van een gezellige en respectvolle buurt, opkrikken van de buurt, een veiligere buurt, (...)”onder het motto niet eeuwig zeuren maar er iets aan doen.” Een klein aantal bewoners wil ook meer mensen in de buurt leren kennen.

Wat betreft de verwachtingen en ervaringen in het panel, wijzen de meeste bewoners op een lichte verbetering van de buurt, de concrete activiteiten tot nu toe en het enthousiasme van de panelleden en andere buurtbewoners.

Het panel als panel

Op één panellid na is iedereen tevreden over het functioneren van het panel. De volgende verbeteringen worden genoemd:

- Doelgerichter, efficiënter werken en praten (vergaderen)
- Communicatie onderling
- Meer doen, concrete actiepunten om de buurt te verbeteren, minder bla, bla!
- Meer mensen uit de buurt betrekken
- Het panel moet meer bekend zijn in de buurt
- De communicatie met het stadsdeelbestuur
- Meer diversiteit in de leden

Voor vier panelleden mag het panel blijven zoals het is. Wat zes panelleden betreft mogen er wel wat meer bewoners in, meer nationaliteiten, mannen, ouderen en jongeren.

Het opbouwwerk en De Wijk worden veelal genoemd als de beste ondersteuner van het panel. Ook genoemd worden: politie, stadsdeel, woningbouwvereniging, Steunpunt.

Het panel en de buurt

Als taak van het panel wordt gezien:

- Sociale cohesie, saamhorigheid bevorderen
- Problemen signaleren en voorstellen doen
- Samen met bewoners activiteiten ontplooiën
- Werken aan een schone en veilige buurt
- Het klein houden en niet te veel verwachten

Een enkeling wil niet dat het panel politieagentje speelt, de drugsproblemen probeert op te lossen, te politieke zaken oppakken.

De panelleden zien voor het panel in relatie tot stadsdeel en instellingen de rol van klankbord weggelegd, een signalerende en adviserende rol. Twee leden vinden dat de instellingen het panel moeten ondersteunen.

Op twee leden na ziet de rest van het panel al (zichtbare) veranderingen in de buurt. Men wijst met name op de geveltuintjes. Een klein aantal bewoners wijst ook op meer contacten in de buurt.

Twee panelleden weten zeker dat het panel in de toekomst (sociale) veranderingen voor elkaar krijgt; acht leden zijn minder stellig, maar verwachten wel dat dat gaat lukken. Een panellid weet het niet.

Bij het opsommen van de belangrijkste verdiensten van het panel tot nu toe, wijzen de meeste panelleden op de concrete ondernomen activiteiten. Een enkeling wijst op het toenemen van de sociale cohesie, een veiliger gevoel, het ingebed zijn in de buurt.

6.2.2 Eightbourhood

Samenstelling van het panel

Eightbourhood telt 8 leden; 5 vrouwen en 3 mannen. Vijf leden zijn jonger dan 20 jaar en er zitten 3 autochtonen en 5 allochtonen (met name Marokkanen) in het panel. Het panel kan bij het opzetten van activiteiten rekenen op de hulp van bewoners uit de buitenring. Hierin zitten 9 bewoners.

Vier van de acht panelleden hebben de vragenlijst ingevuld.

Betekenis van het panel voor het panel zelf

Iets voor de buurt willen doen is de motivatie van de bewoners om in het panel te gaan zitten. De één wil iets goeds doen voor de buurt, de ander de gezelligheid en de leefbaarheid vergroten. De derde wilde iets voor kinderen in de buurt organiseren.

Een panellid had geen idee waar z'n lidmaatschap op zou uitlopen. De andere drie verwachtten dat er activiteiten van de grond zouden komen. Deels ook in korte tijd gelukt. Een nog niet uitgekomen verwachting is een speeltuin. De leden hebben veelal positieve ervaringen opgedaan tot nu toe. Twee leden wijzen op een onderlinge ruzie als negatieve ervaring. Een lid vindt het panel te klein.

Het panel als panel

Twee van de vier leden zijn tevreden over hoe het panel functioneert; ja en nee antwoorden twee leden. Het panel kan beter functioneren als de jongeren serieus genomen worden. Ook meer activiteiten maken het panel beter.

Als de jongeren serieus genomen worden, is het ideale panel in zicht vinden twee leden. Een lid wil dat het panel zich uitbreidt; ideaal is een groep van 8 tot 10 bewoners.

Drie van de vier leden vinden de ondersteuning van De Wijk en Buurtbelangen prima en dat kan zo blijven.

Het panel en de buurt

Het panel ziet het als z'n taak om veranderingen in de buurt aan te brengen, de leefbaarheid in de buurt te vergroten, om de buurt gezelliger te maken. Een panellid wil niet "dat we een vergaarbak van allerlei problematiek gaan worden."

Een van de vier panelliden heeft zich uitgelaten over de rol die het panel in relatie tot stadsdeelbestuur en instellingen moet spelen. De bewoner ziet voor het panel een brugfunctie tussen burger en stadsdeel weggelegd, "zodat iedere wijkbewoner gaat realiseren dat er serieus naar hen geluisterd wordt."

Drie van de vier leden zien door de komst van het panel al (zichtbare) veranderingen in de buurt. Men wijst met name op het tienermeidencentrum waardoor er minder jongeren op straat rondhangen.

Twee bewoners weten zeker dat het panel in de toekomst (sociale) veranderingen voor elkaar krijgt; een verwacht van wel en de vierde weet het niet.

Als belangrijkste verdienste van het panel wijzen twee leden op het jongerencentrum. Een bewoner wijst op de taallessen voor allochtone moeders. Dat de buurt leuk kan zijn, noemt een lid. Met de komst van het panel is er een platform voor de wensen van de buurt, vindt een panellid. Ten slotte noemt een lid de persoonlijke inzet en het goede onderlinge contact van de panelleden als verdienste.

6.2.2 Leuke Stek in de van der Pek

Samenstelling van het panel

Leuke Stek in de van der Pek telt 10 leden, 7 vrouwen en drie mannen. Negen van de 10 leden zijn tussen de 20 en 40 jaar. Er zitten 7 autochtonen en 3 allochtonen in het panel. In de buitenring zitten 12 wijkbewoners. Vijf van de tien leden van het panel vulden de vragenlijst in.

Betekenis van het panel voor het panel zelf

Twee van de vijf leden noemen het proberen wat te veranderen aan de leefbaarheid in de buurt als hun motivatie voor het panel. “Om negatief tegenover de buurt te blijven staan vond ik te gemakkelijk, daarom wilde ik wat proberen te veranderen.” Twee leden noemen mensen leren kennen in de buurt en samen leuke dingen doen als de drijfveren voor hun lidmaatschap van het panel. Een van deze twee noemt ook nog “meer gezelligheid en verbondenheid in de buurt krijgen”, positieve impuls aan de buurt geven en “nieuwsgierigheid naar wie hier nog meer wonen en of ze dat ook zo leuk vinden” als motivatie.

Wat betreft de verwachtingen en de ervaringen van de bewoners laten er drie weten leuke mensen te hebben ontmoet waarmee samen dingen gedaan kunnen worden. Het is gezellig en leerzaam. Enkele leden storen zich aan het gemis aan structuur (en een voorzitter) en het door elkaar praten tijdens de vergaderingen. Verwarring en irritatie zijn het gevolg. Een panellid wijst er op dat het heel moeilijk is om meer – en vooral allochtone – bewoners te betrekken bij de activiteiten. Het panel weet niet goed raad hiermee. Misschien dat een vergoeding uitkomst biedt. Voor een panellid is de ondersteuning van De Wijk tot nu toe onder de maat gebleven. Dezelfde bewoner vond het demotiverend dat er bij de plantenactie andere planten werden geleverd dan door haar besteld.

Alle vijf zijn tevreden over het functioneren van het panel. Het kan efficiënter vergaderen. Ook verslagen met afspraken worden nu gemaakt. Er is ook behoefte aan helderheid over en inzicht in welke instellingen het panel kunnen ondersteunen. (Professionele) ondersteuning bij praktische zaken wordt gemist. Men noemt het voorbeeld van het muurschilderij. Schilderen en organiseren kunnen de bewoners zelf. Maar voor het maken van een projectplan en een subsidie-aanvraag is ondersteuning nodig.

Op een panellid na is de rest voor meer verschillende culturen in het panel. “Net wat te wit.” Een bewoner mist ook mensen met kinderen in het panel.

Het opbouwwerk is de aangewezen instantie, zegt een bewoner, om het panel te ondersteunen. Een lid heeft behoefte aan een totaaloverzicht van instellingen in Noord, met namen en adressen en inzicht in wat deze voor ondersteuning kunnen bieden. Een ander pleit voor vaste contactpersonen bij het WBA, de buurtveiligheidspost, TOS en de welzijnsorganisatie. Meer samenwerking met politie, woningbouwvereniging en stadsreiniging heeft de voorkeur van een lid. Een lid wil hulp van iemand die het panel behulpzaam is bij het structuur geven aan het panel.

Het panel en de buurt

Acties ondernemen, leuke dingen doen om de buurt prettiger te maken is een taak van het panel. Het panel moet zich niet bemoeien met problemen die een professionele aanpak vergen of gevaar opleveren voor bewoners. Ook van werk dat betaald verricht kan worden, moet het panel afblijven. Denk bijvoorbeeld aan het buurtbeheer. Een panellid wil dat het panel niet te hoog grijpt: “we zijn geen professionals.”

Een lid hoopt dat het panel een redelijk grote inspraak krijgt in de ontwikkeling van de buurt “maar dat valt niet mee als (buitenstaand) buurtpanel.” Een bewoner spreekt over een bemiddelende en aanvullende rol voor het panel in relatie tot stadsdeel en instellingen. Een bewoner wil zo min mogelijk aan de vergadertafel met andere instellingen zitten “omdat buurtbeheer dat doet.” Een bewoner wil dat stadsdeel en instellingen het panel serieus nemen en ondersteunen waar ze dat kunnen. Tot nu toe hebben instellingen goed ondersteund; er was minder voor elkaar gekomen als ze dat niet hadden gedaan. Ook werkt het enthousiaste meewerken van instellingen motiverend voor het panel.

De panelleden wijzen met name op de geveltuintjes als zichtbare vorm van verandering in de buurt. Ook het groeten op straat door bewoners wordt meerdere malen genoemd. Een bewoner noemt een onzichtbare verandering: de contacten en theekransjes in de achtertuinen.

Drie van de vijf leden verwachten wel dat het panel in de toekomst (sociale) veranderingen voor elkaar krijgt. Een bewoner denkt dat dit niet of nauwelijks het geval zal zijn. Een panellid weet het niet, maar hoopt het wel.

Als belangrijkste verdienste van het panel tot nu toe ziet men de ondernomen acties en toegenomen contacten. “Alweer de contacten en ook de activiteiten die mensen de deur uitlokten: ik wil ook meedoen.” Het panel an sich noemt een lid als verdienste. Een panellid ziet met de komst van het panel “een hoopvol perspectief voor de toekomst.”

Een lid laat weten dat in de Van der Pek buurt het panel zich geen panel noemt. “Dat werpt een gevoel van verplichting op dat ons bewoners de lol en lust ontnemt om samen iets te organiseren. Ieder van de groep bewoners is vrij om wel of niet mee te doen met een activiteit. (...) Hierdoor hebben bewoners de vrijheid om te doen wat ze leuk vinden en/of goed kunnen. (Dat gaat vaak samen)”

6.3 Stichting “De Wijk is van ons Allemaal” over buurtpanels

Met de directeur van De Wijk is terug- en vooruitgeblikt op het project. Aan bod komen de volgende onderwerpen:

- Het bijzondere van het panel
- Rol van de lokale setting: bestuur en instellingen
- Lessen voor andere steden
- Succes- en faalfactoren

Het onderstaande is de weergave van het interview.

Het bijzondere van het panel

Het bijzondere aan het panel is dat het burgers de mogelijkheid geeft om hun betrokkenheid bij de buurt zo zelfstandig mogelijk vorm te geven. Dit gebeurt echt van onderaf en het is een instrument van bewoners zelf.

Er wordt in de buurt gericht gezocht naar bewoners, op bepaalde criteria: multicultureel en intergenerationeel. Een groep met een ideale omvang van 8 a 10 bewoners staat De Wijk voor ogen. Je moet een voldoende afspiegeling krijgen van leefstijlen en leeftijden uit de wijk. We zoeken ook naar mensen die constructief gestemd zijn; geen politiek correcte

multiculturalisten. Mensen die zien wat er problematisch is en bereid zijn daaraan wat te doen; niet de zuurpruimen of de verzuurden. Verder is een criterium dat men een overall kijk op de buurt kan ontwikkelen. Het panel is uiteindelijk de kern van een grotere groep bewoners. Om de kern heen zit een schaduwgroep van bewoners die in actie komen als er specifieke activiteiten op het programma staan.

De consulenten die de panels ondersteunen in de startfase worden vaak gezien als het Nederlandse dak. Een Nederlands doch neutraal intermediair om te helpen bruggetjes te slaan tussen intra- en interculturele fricties die zich voordoen. Je moet proberen mensen weer op een lijn te krijgen vanuit een Nederlands perspectief en Nederlandse grondwaarden. Een voorbeeld. Een oudere Turkse man voelt zich aangesproken tot het panel, maar hij wil mannen- en vrouwenactiviteiten gescheiden houden. Daar komen we niet aan tegemoet; mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig.

Rol van lokale setting: bestuur en instellingen

Voor bestuurders is het maar de vraag wat je aan zo'n panel hebt. Als het beleid is dat burgers meer hun verantwoordelijkheid op kunnen nemen, dan is het een ideaal instrument. Maar blijf er met je tengels vanaf. Geef er steun aan, neem het niet over of ga het niet institutionaliseren. Dring je eigen agenda niet op. Zorg voor een atmosfeer waarin bewoners zich erkend en gesteund voelen wees erbij als bewoners op onderdelen gefaciliteerd moeten worden.

Het bestuur moet een cultuuromslag maken. Verbaal ontbreekt het niet aan steun. Iedereen is het wel eens over de noodzaak van het inspielen op het zelforganiserende vermogen van burgers. Soms is de behoefte aan een klankbord in de buurt zo groot dat het bestuur de neiging heeft er bovenop te springen. Men wil het panel als klankbordgroep voor het bestuur gebruiken. Maar daar is het niet voor opgericht. Het is niet top down. Van bestuurders en ambtenaren vergt het de nodige talenten om goed op een panel in te spelen en zorgen dat het zelforganiserende vermogen in takt blijft. Het is heel ambitieus om binnen een jaar zowel het organiserend vermogen en die cultuuromslag te bereiken bij instellingen en bestuur. Juist hier ligt een grote uitdaging omdat allerlei krachten en belangen een rol spelen. Het is bij hen ook een kwestie van onvermogen. Net zoals naar bewoners we het zelfvertrouwen stimuleren dat zij het kunnen, greep op het leven krijgen, hun betrokkenheid via zo'n panel vorm te geven, zeggen we tegen instellingen dat het van belang is van een hit- en runbeleid af te stappen wat betreft bewonersparticipatie en die cultuuromslag. Ze moeten wat uit handen geven, niet top down bevorderen dat burgers participeren in jouw beleidsontwikkeling. Andersom is het van belang dat het bestuur of instellingen kunnen

participeren in lokale burgerinitiatieven zonder die over te nemen. De juiste mix van steun, afstand en betrokkenheid kunnen hanteren is de sleutel tot succes.

Lessen voor andere steden

In eerste instantie moet je intensief investeren. Je moet wortels krijgen in de wijk. De sociale kaart kennen en dan niet de mensen die zich al roeren (de burgemeesters) maar de verborgen talenten. Die zitten in allerlei hoeken en gaten. Het opbouwen van een netwerk is de kunst.

Voor zo'n panel moet je ongeveer een jaar uittrekken. Met drie uur in de week voor ondersteuning is het niet mogelijk een panel op te richten. Het eerste jaar moet je daar 20 – 24 uur per week in investeren. Om later uit te komen op 3 – 5 uur in de week voor ondersteuning, coaching, intermediair zijn.

Het is absoluut nodig dat een aantal kernpartners medewerking geeft. Het kan een mix zijn van de meest uiteenlopende organisaties. Het is niet persé noodzakelijk dat het stadsdeelbestuur of het welzijnswerk medewerking verleent. Het kunnen ook andere organisaties zijn zoals een corporatie of een bedrijf. Een lokale kartrekker is eveneens broodnodig, tijdens de panelvorming en daarna. Zo'n instelling die een relatie opbouwt met het panel moet voldoende uren blijven investeren. Wel zo belangrijk is het zo steun te geven dat het zelforganiserende vermogen in takt blijft en niet wordt gekortwiekt.

De consulenten die het panelproces van start tot overdracht inhoud geven moeten over specifieke eigen schappen beschikken. Het gaat om communicatieve vaardigheden. Het vermogen op de langere termijn te werken, het project gebruiken om het proces op gang te brengen en te houden. Ten slotte is een flink incasservermogen vereist. Je krijgt veel zuur over je heen. Mensen hebben de neiging de schuld bij anderen te leggen. Maar voor een oplossing is ieders betrokkenheid vereist. Het gaat dus zo: ik erken uw probleem, maar wat kunt u er aan doen. Dat is de boodschap.

De buurtbrainstorm is een cruciaal moment in het proces omdat daar een zekere sfeer gaat ontstaan, een draagvlak dat het kan: we gaan het doen.

Succes- en faalfactoren

Succesfactoren zijn:

- Het initiatief moet bij burgers liggen. Als buitenstaander (instelling, bestuur) een goed evenwicht vinden tussen afstand en betrokkenheid.
- Het panel moet een constructieve boodschap brengen, een perspectief bieden zonder verschillen die bestaan en ontstaan weg te poetsen..
- De aanwezigheid van een kartrekkende organisatie met voldoende gewicht en eigenwijsheid. Zo'n organisatie moet zich niet opdringen, maar is onvermijdelijk. De inzet moet uiteindelijk leiden tot een plek op de achtergrond.
- Gaandeweg moet het vertrouwen groeien dat iets mogelijk is, zowel naar bewoners als naar instellingen toe.

Faalfactoren zijn:

- Te snel willen gaan en bepaalde fasen of stappen proberen over te slaan.
- Niet flexibel kunnen opereren binnen stappen.
- Het panel moet geen duiventil en ook geen in zichzelf gekeerd clubje zijn.
- De opstarters in de buurt komen met een dwingende boodschap en stellen de agenda op.

Conclusies

Het procesverloop bij het opzetten van drie multiculturele en intergenerationele panels in drie Amsterdamse buurten is een jaar lang gevolgd, in kaart gebracht en geanalyseerd. Stichting De Wijk, consultants, partners van de panels en de leden zelf zijn uitvoerig aan het woord gekomen.

We nemen de doelstelling in het onderzoek als ordeneningsprincipe voor de conclusies.

Deze doelstelling is driedelig, namelijk;

- beschrijven en evalueren van het proces om een buurtpanel te vormen;
- analyseren van de motivatie van bewoners om aan een panel deel te nemen;
- beschrijven van de condities & randvoorwaarden waaronder een buurtpanel kan functioneren.

Procesbeschrijving

1. Het belangrijkste effect van het project is dat er in de drie buurten daadwerkelijk een buurtpanel met een hoog doe-gehalte van de grond is gekomen. Het zijn zelfwerkende panels geworden met een eigen agenda, die zelf activiteiten kiezen en uitvoeren. Ze kloppen voor hulp aan bij instanties als ze zelf – en alleen dan – het een en ander niet kunnen.

2. De panels zijn relatief jong en gekleurd. Dit ondervangt twee traditionele problemen bij participatie van bewoners namelijk een oververtegenwoordiging van 'wit' en 'op leeftijd'. De panels mogen wel nog wat multicultureler worden. Enkele panelleden geven aan dat ook aan oudere bewoners behoefte is. De panels werken met een binnen- en buitenkring van bewoners. De binnenkring vormt de vaste kern van het panel. In de buitenkring zitten bewoners die opgetrommeld kunnen worden als er hulp nodig is.
3. De partners van de panels in de buurten staan over het algemeen (zeer) positief tegenover het panel. De meeste zien meerwaarde in het initiatief. Men waardeert met name de zelfredzaamheid van het panel en het zelf de handen uit de mouwen steken. Enkele instellingen waarschuwen voor een overlap tussen wat buurtbeheer doet en wat het panel onderneemt. De panels werken constructief samen met – en zijn een aanvulling op – het buurtbeheer. Het zijn juist andere instellingen dan de direct betrokken die wijzen op zo'n mogelijke overlap.

Motivatatie panelleden

1. In de buurten acteren drie panels met zelfbewuste bewoners, die weten wat ze willen en voor alles zelf (leuke) activiteiten willen bedenken en - waar nodig – met anderen uitvoeren ten behoeve van een veilige en gezellige buurt.
2. Vrijwel alle leden van de panels hebben vertrouwen in de toekomst ervan. Zij weten zeker of verwachten dat het panel in de toekomst (sociale) veranderingen in de buurt voor elkaar krijgt.
3. Geen van de panelleden pleit voor een structurele band met - of plek binnen - een instelling. Autonomie en zelfbeschikking staan voorop. Wel zoeken de panels nog naar een invulling van deze centrale waarden.

Condities & randvoorwaarden

1. Er is ongeveer een jaar nodig om zo'n zelfwerkend panel te laten ontstaan. Een panel als het ware uit zichzelf laten ontstaan is een tijdrovende en intensieve aangelegenheid. De bewoners zijn en blijven zelf verantwoordelijk voor of er een panel komt en hoe dit gaat draaien. De consultants kunnen in het groeiproces naar een panel de bewoners

alleen stimuleren en faciliteren. De consultants leggen middels straatgesprekken en huis aan huis – gesprekken en diepte-interviews een netwerk van potentiële leden van het panel bloot.

2. Bij het opstarten van een proces dat kan leiden tot een panel is een draagvlak onder een aantal instellingen en een kartrekker uit hun midden zeer wenselijk maar niet per definitie noodzakelijk. Voor de continuïteit van het panel is het van groot belang dat het – waar nodig - kan rekenen op professionele ondersteuning. Het zou een goede zaak zijn als het opbouwwerk hiervoor toegerust zou zijn.
3. Omgaan met zo'n panel betekent voor instellingen en lokaal bestuur een cultuuromslag in denken en handelen. In essentie gaat het om een afgewogen mix van steun aan, afstand behouden van en betrokkenheid tonen bij activiteiten van het panel.

Bijlage 1

Buurtcontexten

Van der Pek

- Mooie pleinen.
- Groen.
- Rustige sfeer.
- Laagbouw/eengezinswoningen.
→ jonge bevolking (50% onder 30 jaar)
- Woningen begane grond.
→ inbraken in woningen
- Jeugdcriminaliteit.
- Geen hondenuitlaatplaats.
→ veel hondenpoep op speelplekken
- Zorg over kinderen:
- huisje niet van GGD goedgekeurd, kind → astma
→ slechte kwaliteit van woningen
- Veel verkeer op Van der Pekstraat.

Bewoners

Nationaliteiten: Nederlands, Columbiaans, Turks, Marokkaans, Surinaams, Indonesisch

Leeftijden: 12 – 70

- Relatief goed toegankelijk/mensen zijn bereid wat te zeggen.
- Brede interesse om op hoogte te worden gehouden.
- Wonen op eiland – niet meedoen/binding met de buurt is laag.
- Lage huren (in gedeelte waar veel allochtonen wonen).
- Overdag rustige sfeer, 's avonds minder (hangjongeren).
- Enkelen: zien het niet zitten, willen niet betrokken raken.
- Speeltuinen: ouders vinden het niet veilig als kinderen 's avonds ernaar toe gaan in verband met hangjongeren.
- Afstand tussen autochtoon/allochtoon.
- Scheidslijn tussen gebied met vooral allochtonen en gebied met opgeknapte huizen met vooral autochtonen.
- Allochtonen:
 - veel familie in de buurt;
 - waarden markt ietsje verderop;
 - vormen kringen.

Geuzenveld

- Galerijwoningen.
- Mooie tuinen.
- Hekwerken om tuinen.
- Kanaal met groenvoorziening.
- Vlakbij nieuwbouwwebied.
 - zwerfvuil, vooral in tuinen
 - geluidsoverlast
- Voorzieningen (banken etc.) verdwijnen.
- Geen cafés.
- Geen ontmoetingsplaats voor jongeren.
 - jongerenoverlast
 - gevoel van onveiligheid
 - weinig sfeer
- Nieuw centrum voor buurthuis, met bibliotheek, GG&GD etc.

Bewoners

Nationaliteiten: Nederlands, Turks, Marokkaans, Chinees

Leeftijden: 8 - 60

- Moeizaam om contact te leggen. Allochtonen spreken weinig Nederlands.
- Moeilijk om mensen te enthousiasmeren
- Weinig bewoners hebben echt een mening over de buurt, d.w.z. over leefbaarheid
→ “weet ik niet”, “wat moet ik daarop zeggen?”
- Vele allochtonen die geen Nederlands spreken
- Zeer negatief over wijk – frustratie (m.n. bij autochtonen)
- Verloedering van de buurt
- Vooral behoefte bij jongeren voor meer aandacht & mogelijkheden
- Nieuwbouw wordt als kans aangegrepen
- Weinig contacten bij bewoners onderling – anonimiteit
- Weinig positieve punten
- Vele mensen werken overdag, niet thuis of doen de deur niet open.

Transvaal

- Huizen met portieken.
- Veel kinderen.
- Veel verkeer rond Krugerplein.
- Nabij openbaar vervoer.
- Veel winkels.
- Snackbar Zizi – hangplek voor jongeren, lopen de supermarkt binnen.
→ jongerenoverlast
- Drugsoverlast.
→ op het plein wordt gedeald
→ dealer woont in de buurt
→ op plein in de Reitzstraat staan vaak mensen te drinken
→ Afrikaans Centrum op Reitzstraat – in de zomer mensen drinken/blowen op trottoir
→ gevoel van onveiligheid
→ geluidsoverlast
- 's Avonds gevoel van onveiligheid.

- Extreem veel illegaal onderhuur (b.v. opbergkamer zonder ramen voor fl. 400).
→ project zoeklicht
- Steunpunt op Krugerplein & Nieuw hangplek voor jongeren.

Bewoners

Nationaliteiten: Nederlands, Bosnisch, Antilliaans, Surinaams, Marokkaans, Frans, Tunesisch, Russisch, Engels

Leeftijden: 14 – 70

- Moeilijk om mensen te vinden die in dit gebied wonen:
→ Krugerplein is centrale punt in de buurt
- Met buurtconciërge langs de deuren: vele allochtone mensen bereikt.
- Mensen spreken geen Nederlands, b.v. alleen Berbers.
- Bang om zich te engageren: winkelier, die liever niet mee wil doen omdat hij bang is daarom problemen te krijgen. Albert Heyn wil wel meedoen.
- Duidelijkste verschil van de drie wijken in betrokkenheid.
→ of niet meedoen, of wel meedoen maar nog weten hoe betrokkenheid te tonen

Bijlage 2

Topiclijsten terugblikinterviews

Topiclijst eerste ronde

Keuze van de wijken

- criteria;
- overwegingen;
- beslispunten.

Buurtcontext

Beschrijving aan de hand van bestaand materiaal (Triangel, gehouden workshop)

Werven panelleden (Per wijk)

- Aanpak & werkwijze.
 - overwegingen;
 - verschillen in werkwijze?
 - hoe benaderd? (deur aan deur, folders, via organisaties?)
 - verloop;
 - belemmerende c.q. bevorderende factoren?

- Resultaten (plusminus).
 - waar let je op bij werving? (criteria?)
 - wat nodig om mensen zo ver te krijgen om mee te gaan doen? (op welke motieven aangesproken? Hoe zijn mensen te interesseren?)
 - wat waren de reacties?
 - hoeveel bewoners aangesproken?
 - hoeveel bewoners tonen interesse voor bijeenkomst?
 - hoeveel bewoners niet geïnteresseerd?

Introductie panelconcept in lokale setting (Per wijk)

- Hoe gestart?
- Aanpak
- Verbeterpunten?
- Draagvlak bij instellingen & overheid.
 - hoe verkregen en belangrijkste voorwaarden;
 - eisen van de toekomstige partners;
 - inschatting van institutionele interesse (enthousiasme) en betrokkenheid.

Lokale kartrekkerconstructie (Per wijk)

- Wie is de kartrekker? Waarom die? Hoe kartrekker geworden?
- Eisen & voorwaarden kartrekker.
- Rol en positie andere instellingen.
- Welke belangrijke instellingen doen niet mee? Waarom?
- Verwachtingen kartrekker in ogen consulenten: waarom doen ze volgens jullie mee?
- Inzet samenwerkingspartners (tijd/budget/lokatie).

Topiclijst tweede ronde

In de eerste ronde ging de aandacht uit naar de werving, introductie van het panelconcept, en de kartrekkerconstructie.

Inmiddels zijn er brainstorms geweest en aanzetten tot actieplannen. Wellicht zijn er plannen in uitvoering. We onderscheiden (1) het komen tot een actieplan en (2) het uitvoeren van een actieplan. Verder willen we stilstaan bij (3) het panelconcept als zodanig.

Maken actieplannen

- Hoe zien die plannen eruit? (is er schriftelijk materiaal over?).
- Welke prioriteit, waarom juist die?
- Enige relatie tot andere plannen in de buurt?
- Wat is afgesproken over hoe e.e.a. aan te pakken?
- Op welke wijze zijn de acties zoals geformuleerd op de brainstorm uitgewerkt?
- Hoeveel tijd lag er tussen brainstorm en vervolgbijeenkomst?
Wat is er gedaan om bewoners warm te houden?
- De betrokkenheid van bewoners.
 - Hoeveel bewoners deden eraan mee?
 - Zijn er mensen na de brainstorm afgevalen? (redenen)
 - Zijn deelnemers bestaande gezichten of nieuwe gezichten?
 - Samenstelling (jong oud, allochtoon-autochtoon, etc)
 - Hoe gemotiveerd?
 - Ervaart men weerstanden?
 - Belemmerende of bevorderende factoren?
- De betrokkenheid van professionals.
 - Welke professionals?
 - Wie werken niet mee, waarom niet?
 - Hoe werken professionals mee? Op voorgrond of achtergrond?
 - Hoe gemotiveerd?
- Verbeteringssuggesties?

Uitvoeren plannen

- Is er al een plan in uitvoering? (stand van zaken).
- Hoe loopt het?

- Hoe is de werkwijze bepaald?
 - Zijn er afspraken over organisatie, coördinatie en verantwoordelijkheden?
 - Waar ligt het accent, bij begeleiders, bewoners, of ...?
- Betrokkenheid bewoners?
 - Voldoende vaardigheden?
- Betrokkenheid professionals?
- Zijn er hobbels of valkuilen?

Het panel(concept)

- Hoe staat het ervoor?
- Hoe kom je tot een panel?
- Is het geïntroduceerd?
- Leeft het?
- Wat zijn de reacties?
- Speciale randvoorwaarden of condities nodig?
- Zijn bewoners toegerust?
 - Voldoende vaardigheden?, dat wil zeggen wat is er nodig dat bewoners goede panelleden kunnen worden?
- Hoe professionele ondersteuning ingevuld?
- Bevorderende en belemmerende factoren bij introductie van het panel(concept)?

Topiclijst derde ronde

De laatste keer zijn de actieplannen onder de loep genomen. Daar willen we mee doorgaan: wat is momenteel de stand van zaken? Verder staat het panelconcept als zodanig weer op ons lijstje. We willen beginnen met een terugblik op de bijeenkomst van 10 juni.

Stedelijke bijeenkomst

- Wie gemist op de bijeenkomst? (reden?)
- Wat zijn opvallende zaken in deze fase van het project?
- Hoe is het commitment van bewoners?
 - (enthousiasme?, verantwoordelijkheid?)
- Hoe is het commitment van professionals?
 - (enthousiasme?, verantwoordelijkheid?)
- Welke belemmerende factoren?
- Welke bevorderende factoren?

Actieplannen (per wijk)

- Wat is de stand van zaken?
- Hoe loopt het? (aanpak & werkwijze)
- Wat zijn belemmerende factoren?
- Wat zijn bevorderende factoren?
- Hoe staat het met de betrokkenheid van bewoners?
 - Zijn er bewoners afgefallen?, Waarom?
 - Zijn er nieuw bijgekomen?
 - Wat bevordert betrokkenheid bewoners?
 - Wat werkt betrokkenheid tegen?
- Hoe staat het met de betrokkenheid van professionals?
 - Zijn zij die afzijdig waren, mee gaan doen? (redenen)
 - Zijn er wat betrokkenheid professionals betreft hobbels of valkuilen?
 - Wat kan er verbeteren?
- Hoe kom je van actieplannen naar een panel?
 - Wie trekken de kar op dit moment? (per wijk)
 - Wat is er op dit moment te zeggen van organisatie en communicatie?

Het panel(concept)

- Hoe staat het ervoor?
- Leeft het?
- Hoe wordt er nu op gereageerd?
- Zijn er speciale randvoorwaarden of condities nodig?
- Zijn bewoners voldoende toegerust om als panellid te functioneren?
- Wat is daar voor nodig?
- Is er specifieke professionele ondersteuning nodig?
- Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren bij de introductie van het panelconcept?
- Is er op dit moment wat te zeggen over inbedding en verankering in de lokale setting?
- Zijn rol & taken nog aan de orde geweest?
- Is er nog gesproken over positie en draagvlak?
- Verbeteringssuggesties?

Topiclijst vierde ronde

Actieplannen/brainstroms (per wijk)

- Wat is de stand van zaken (zijn er na de zomer nog brainsyroms gehouden ? Zo nee, waarom niet?)
- Hoe staat het met de betrokkwenheid van bewoners bij de actieplannen?
 - Bevorderende/ belemmerende factoren voor de betrokkenheid?
- Hoe staat het met de betrokkenhedi van professionals bij de actieplannen?
 - Bevorderende/ belemmerende factoren voor die betrokkenhedi?

Interviews met professionals

- Van der Pek:
Het buurtbeheer (bewoners) en het woningbedrijf zijn geïnterviewd. Hoe zit het met het opbouwwerk en het stadsdeel ?
- Transvaal:
Hoe opbouwwerk, het woningbedrijf en de buurtconciërge zijn geïnterviewd. Hoe zit het met de deelgemeente?
- Geuzenveld:
Het opbouwwerk, de beheercommissie (bewoners) en de buurtmanager (stadsdeel) zijn geïnterviewd. Wat is te zeggen over de steun van professionals? Voldoende steun van beheercommissie? Wat wil het stadsdeel nu investeren?

De panels (per wijk)

- Hoe functioneert het?
- Zijn er afvallers? Nieuwe leden?
- Zijn bewoners voldoende toegerust?
- Bevorderende/ belemmerende factoren om als panellid te functioneren?
- Verbeteringssuggesties?

Specifiek: Transvaal: panel voldoende afspiegeling van de wijk?

Toekomstperspectief (per wijk)

- Wat zijn de belangrijkste effecten?
- Kan het panel op eigen benen staan? (Wat is er nodig?)

Bijlage 3

Vragenlijst raadpleging panelleden

De leden van het panel aan het woord

Mag ik me even voorstellen? Mijn naam is Jan Foolen en ik ben onderzoeker bij het Verwey-Jonker Instituut. Stichting ‘De wijk is van ons allemaal’ heeft het Verwey-Jonker Instituut gevraagd het panelgebeuren te beschrijven. In zo’n beschrijving mag de visie van de panelleden niet ontbreken. Vandaar deze vragenlijst. Ik ben benieuwd naar je eerste ervaringen als panellid. Ook ben ik nieuwsgierig naar je kijk op wat het panel voor de buurt betekent.

In deze vragenlijst komen drie onderwerpen aan bod, te weten:

1. je eigen motivatie, je verwachtingen en je ervaringen als panellid;
2. je kijk op het functioneren van het panel;
3. je kijk op wat het panel voor de buurt betekent, nu en in de nabije toekomst.

Op de meeste vragen moet je zelf je eigen antwoord geven. Bij een paar vragen moet je het antwoord aankruisen. Beantwoord de vragen alleen.

Wat betekent het panel voor jezelf?

1. Waarom ben je lid van het panel geworden? Wat was je motivatie?
2. Wat waren je verwachtingen? Welke zijn uitgekomen, welke (nog) niet?
3. Wat zijn je ervaringen in het panel? Wat zijn de meest positieve; wat zijn de meest negatieve ervaringen?

Het panel als panel

1. Ben je tevreden over hoe het panel functioneert?
 - o ja
 - o neeWat kan (nog) beter?
2. Hoe kijk je aan tegen de samenstelling van het panel? Hoe ziet het ideale panel er uit?
3. Hoe zou het panel het best ondersteund kunnen worden? Door wie?

Het panel en de buurt

1. Wat zie je wel en wat zie je niet als taak van het panel?
2. Welke rol zie je weggelegd voor het panel in relatie tot het stadsdeelbestuur en de professionals van instellingen in de buurt?
3. Zie je door de komst van het panel al (zichtbare) veranderingen in de buurt? Waar en wat?
4. Denk je dat het panel in de toekomst (sociale) veranderingen voor elkaar krijgt?
 - o dat weet ik zeker
 - o ik verwacht van wel
 - o ik denk niet of nauwelijks
 - o ik weet het niet
5. Wat zijn volgens jou de belangrijkste verdiensten van het panel tot nu toe?

HARTELIJK DANK!

Als je wilt weten hoe iedereen de vragen heeft ingevuld, laat het dan aan Francis weten. Ik zorg dan voor een verslag.

Verwey-Jonker Instituut

Bijlage 4

Leden begeleidingscommissie

Dhr. N. Bolte
(coördinator Culturele Maatschappelijke Vorming, Hogeschool van Amsterdam)

Dr. L. Deben
(hoofddocent Sociologie, Universiteit van Amsterdam)

Dhr. J. Hiwat
(bestuurslid Stichting Bewoners Ondersteuning)

Colofon

opdrachtgever	Stichting De Wijk is van ons Allemaal
auteurs	Drs. A. Raspe en drs. J.M.W. Foolen met medewerking van drs. E.M. Kromontono
vormgeving	Tammo Jan Dijkema
omslag	Gert-Jan Bloemers, Oss
drukwerk	Regeer en Reijnen, Tilburg
uitgave	Verwey-Jonker Instituut

De publicatie

De publicatie kan besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.
Bestellen per fax of per e-mail kan ook: Verwey-Jonker Instituut, Kromme Nieuwegracht 6,
3512 HG Utrecht, telefax 030-2300683, e-mail secr@verwey-jonker.nl onder vermelding
van 'Buurtpanels in de steigers in Amsterdam', uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 90-5830-122-2

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2003

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.

Verwey-Jonker Instituut

Onderzoek naar maatschappelijke vraagstukken

Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

Telefoon 030 - 2300799

Fax 030 - 2300683

E-mail secr@verwey-jonker.nl

Web <http://www.verwey-jonker.nl>

Colofon

opdrachtgever
auteurs

Stichting De Wijk is van ons Allemaal
Drs. A. Raspe en drs. J.M.W. Foolen
met medewerking van drs. E.M. Kromontono

vormgeving
omslag
drukwerk
uitgave

Tammo Jan Dijkema
Gert-Jan Bloemers, Oss
Regeer en Reijnen, Tilburg
Verwey-Jonker Instituut

De publicatie

De publicatie kan besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

Bestellen per fax of per e-mail kan ook: Verwey-Jonker Instituut, Kromme Nieuwegracht 6, 3512 HG Utrecht, telefax 030-2300683, e-mail seccr@verwey-jonker.nl onder vermelding van 'Buurtpanels in de steigers in Amsterdam', uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 90-5830-122-2

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2003

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.

